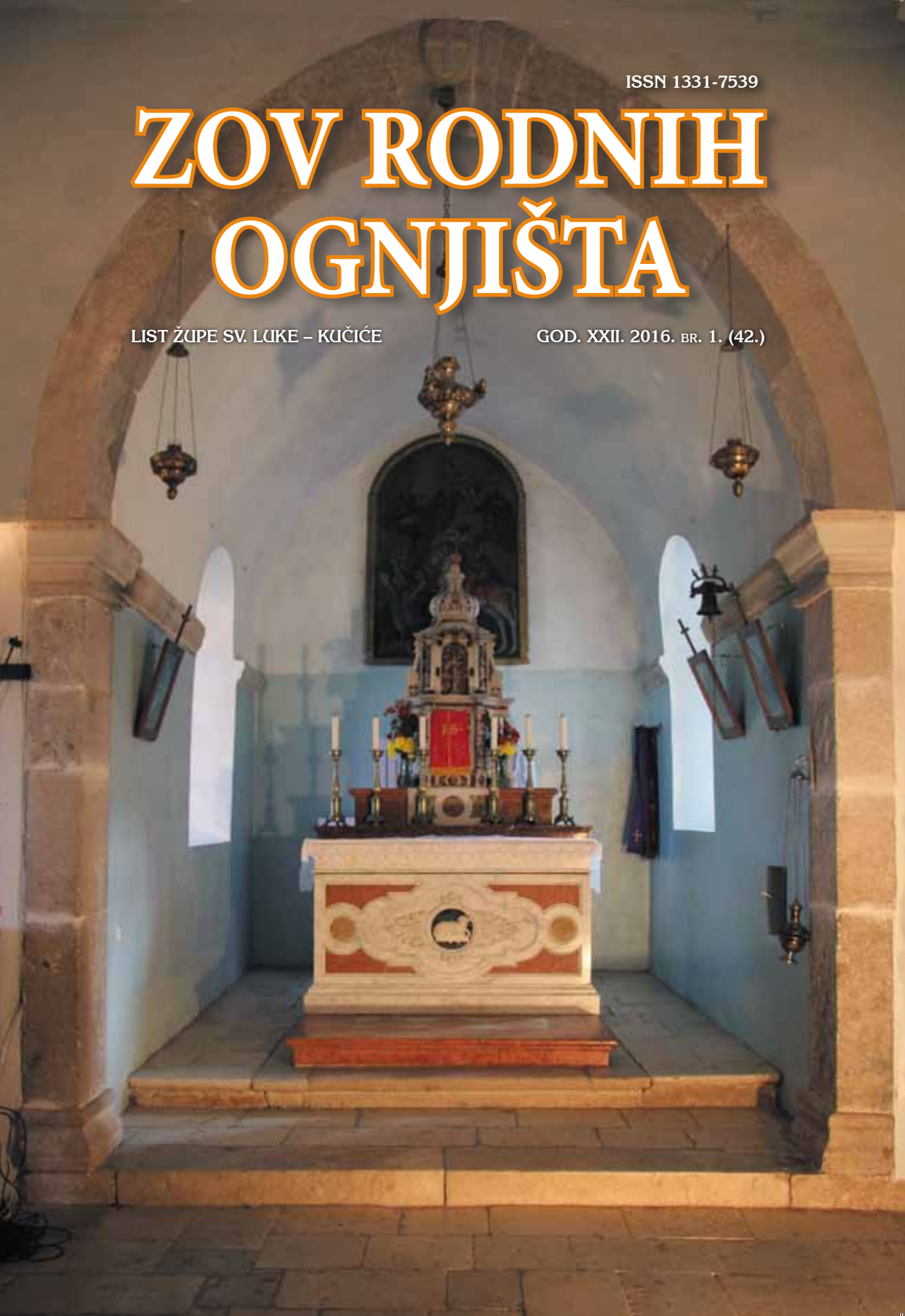

ISSN 1331-7539

ZOV RODNIH OGNJIŠTA

LIST ŽUPE SV. LUKA – KUČIČE

GOD. XXII. 2016. BR. 1. (42.)

Zov rodnih ognjišta.

List župe sv. Luke - Kučiće
God. XXII. 2016. BR. 1. (42.)

Osnivač i izdavač:
Župski ured Kučiće
Hr-21208 KUČIČICE
List izlazi dvaput godišnje.

Uredničko vijeće:

Anita Bartulović, Marko Juričić, don
Slavko Kovačić, Matko Sovulj, Jozo
Srdanović, Ante Šušić, Jere Tomasović,
Marko Topić i Srećko Vukasović
Odgovorni urednik: don Ljubo Bodrožić
Uredio: don Slavko Kovačić
Fotografije: S. Kovačić i Ć. Tomasović

Priloge, dopise i pretplate slati na:

Župa sv. Luke Kučiće
(za župski list)
21208 KUČIČICE

Žiro račun (NOVI) u kunama:

2330003-1100086733

Devizni (NOVI) račun:

34400-620-21

Kad šaljete pretplatu na žiro račun, na bijeloj uplatnici u "kvadratić" koji stoji iza riječi "Šifra" upišite broj 88 i 33. To je znak banci da nam u izvještaj napiše točnu adresu pošiljatelja. - Molimo vas kada nam šaljete novčane uplatnice ili narudžbe pišite čitljivo, najbolje velikim tiskanim slovima.

Slika na prednjoj stranici omota:

Unutrašnjost glavne kapele crkve Sv. Luke u Kučićima, koja je uglavnom sačuvala izgled dobiven sredinom 18. stoljeće (Nekadašnji drveni oltar naknadno je zamjenjen mramornim).

Tisak: Dalmacijapapir, Split

UVODNIK:

Župnikova riječ 3

ZA BOLJI I SRETNIJI ŽIVOTNI PUTOVANJE

Moja borba za nerođene (P. M. Glogović) 5

DUHOVNA RAZMIŠLJANJA I POTICAJI

Poruka ovogodišnjim prvopričesnicima

(Lj. Bodrožić) 11

21 čudesna stvar koja se događa u trenutku kad

se križamo (Bitno.net) 13

U onaj dan: 10 stvari o kojima te Bog neće ništa

pitati (Bitno.net) 15

7 savjeta sv. Leopolda Mandića (Bitno.net) 16

Molitva (F. Tomasović) 16

IZ POVIJESTI ŽUPE, SELA I KRAJA

Starije crkve Sv. Luke u Kučićima

(S. Kovačić) 17

PRILOZI U STIHU I PROZI

Ljubiti svoj dom (B. Mlinar) 32

Sonetni epitaf (B. Mlinar) 32

Hrvatska predsjednica (S. Topić) 32

Nosim jedno hvala (B. Mlinar) 33

Pršut (Čovik) 34

Demek na Zadvarju

(A. Mihaljević r. Srdanović) 34

PRINOSI NAŠIH NAJMLAĐIH

More (A. Topić) 35

Na vjeronauku - Tko je za mene Isus Krist?

(K. Sovulj) 35

Svaki kraj jedan je novi početak

(S. Bartulović, 8.r.) 35

Slijedeći stope vjernih predaka (P. Kovačić) .35

Putevima zlatne naše Slavonije

(S. Vukasović)..... 36

IZ NAŠEGA MJESTA I ŽUPE

Kronološki pregled događaja

(Ć. Tomasović) 38

Izlet pjevačkog zbora i ministranata

u nacionalni park Krka (Ć. Tomasović) 40

Meteo podaci iz Kučića dostupni su putem

interneta (Ć. T.)..... 41

Sjećanje na branitelja Slavka Sovulja

(I. R. / Ć. T.) 42

Dječji vrtić (A. Tomasović) 43

IZ NAŠEGA KRAJA

Devetnica sv. Dujmu

- hodočašće omiškog dekanata (Ć. T.) 45

Šupuci na Slimenu (S. Kovačić) 46

RAZGOVOR S POVODOM

† Nada Vukasović (nekrolog) 48

Razgovor s msgr. Jurom Bogdanom

(Ć. Tomasović) 49

Knjiga A. Vukasovića o istaknutim hrvatskim

pedagozima 54

DOBRO JE ČINITI DOBRO

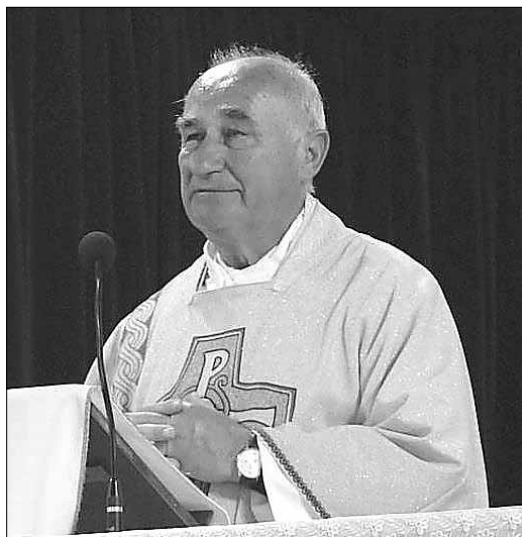
Darovatelj 58

Župnikova riječ

Dragi Kućićani u Domovini i po svijetu!

Prošlo je više od pola godine od mog dolaska za župnika u Kućice. Iako je to za mene bila velika promjena – iz grada na selo, od življenja u zajednici do samačkog života – ipak mogu reći da sam se dobro privikao. Svakim danom upoznajem sve više župljana i osjećam da me rado i s ljubavlju prihvaćaju, a ja se trudim uzvratiti odanim i požrtvovanim svećeničkim služenjem. Naše župne svečanosti, Prvu pričest i krizmu lijepo i dostojanstveno smo proslavili. Ovoga puta umjesto uobičajenog „ Kućičkog duhovnog ljeta“ imat ćemo za blagdan našeg zaštitnika sv. Luke pučke misije.

Ovu godinu izvanrednog jubileja milosrđa obilježio je na određeni način sv. Leopold Bogdan Mandić, Hrvat rođen u Herceg Novom, a čiji preci potječu iz našeg Zakučca. Papa Franjo upravo je sv. Leopolda, zajedno sa sv. Padrom Pijom proglasio zaštitnikom godine milosrđa. Uistinu je dar providnosti ova Papina odluka, kao i ona da mu tijelo bude izloženo u bazilici sv. Petra u Rimu. Mi Hrvati doživjeli smo posebnu milost, posebni Božji dar što je neraspadnuto tijelo sv. Leopolda pohodilo njegovu i našu domovinu Hrvatsku. Tako se barem djelomično ispunila Svečeva želja da se nakon smrti vrati kući. Govorio je: „Umrijeti bi želio u svojoj Domovini, odnijeti svoje siromašne kosti među svoj narod.“ Njegovo izloženo tijelo u zagrebačkoj katedrali i u njemu posvećenoj crkvi u Dubravi otkrilo je koliko je taj svetac blizak i drag vjerničkom puku i koliko mu se svojom jednostavnošću,

svojom malenošću „uvukao pod kožu.“ Veliko mnoštvo ne samo Zagrepčana, nego i vjernika iz čitave Hrvatske strpljivo i pobožno u dugim kolonama čekalo je u redu da samo pogleda, počasti i prođe pokraj tijela Sveca koji ih privlači svojom ljubavlju. Došli su susresti svog sveca, sunarodnjaka, zagovornika. Tko je mogao i pomisliti da će jednog dana u zagrebačkoj prvostolnici biti zajedno sveta tijela dvojice suvremenika našeg naroda i Crkve: bl. Alojzija Stepinca i sv. Leopolda. To je još više povećavalo ozračje svetosti tih trenutaka. Bl. Alojzije je kao zagrebački nadbiskup među prvima zapravo „kanonizirao“ sv. Leopolda svjedočeći njegovu duhovnu veličinu, a sada sv. Leopoldu preporučujemo nakanu da naš voljeni Kardinal što prije bude uzdignut među svece sveopće Crkve. Kakve li milosti. Tek ćemo u budućnosti vidjeti koji je značaj i doseg ovog dara i događaja.

Drago mi je istaknuti, a i malo se pohvaliti da sam kao omiških župnik, dok je

Omiš bio jedna župa, umolio nadbiskupa Jurića da osnuje u Zakučcu svetište sv. Leopolda. Imao sam više razloga za to. Svetište je u blizini Mandića kuća odakle su Leopoldovi preci odselili u Herceg Novi. Sama priroda i ambijent svetišta toliko su veličanstveni da je zadivilo sve umjetnike koji su dolazili gledati i dati svoje mišljenje. Osim toga nakon osamostaljenja Hrvatska nije imala Leopoldova svetišta. Maglaj je ostao u Bosni i Hercegovini, a Herceg Novi u Crnoj Gori. Ako tome dodamo i ulazak u novi milenij onda vidimo da je bilo puno razloga za uspostavu ovog svetišta. Uz pomoć raznih donatora i dobrih ljudi svaku godinu bi se nešto dogradilo, a sigurno da će proći još dosta vremena da se napravi sve što je zamišlje-

no. Svakako raduje da svetište funkcionira i da svake godine sve više hodočasnika, osobito stranaca, dolazi tražeći pomoć i zagovor sv. Leopolda u svojim životnim potrebama. Nadam se da ćete svi vi koji ovo čitate, a niste bili u ovom svetištu, što prije poći i osjetiti moćni zagovor ovog stasom malog čovjeka a velikog duhom i svetošću.

Neka sve vas i sve vaše bliske i drage osobe prati zagovor ovog neumornog ispovjednika, svjedoka Božjeg milosrđa i naše nebeske majke Blažene Djevice Marije, koju je Leopold posebno častio i ljubio. Sve vas srdačno pozdravljam i na vas zavivam Božji blagoslov.

Vaš župnik don Ljubo Bodrožić

Pater Marko Glogović: MOJA BORBA ZA NEROĐENE

Iz razgovora **16** ga je 23. travnja 2014. s njim vodila *Valentina Vukoje*

Kada čovjek osjeti poziv i odluči se da svoj život posveti Bogu, onda je to odluka koja vrlo često šokira okolinu, obitelj i prijatelje. To se dogodilo i glavnom junaku naše priče, patru Marku Glogoviću, koji se odlučio za red pavlina, a posljednjih 15 godina svoj je rad posvetio borbi za nerođene, borbi za život. Marko Glogović rođen je u Zagrebu 1976. godine i odrastao je na zagrebačkom Črnomercu. Reći će da je bio sretno dijete, okružen prijateljima i uvijek u nekoj akciji. Ono što ga je privlačilo u djetinjstvu bilo je čitanje i pisanje pjesama i eseja. Najviše muke zadavale su mu jedinice iz matematike, fizike i kemije. Danas

je njegova glavna preokupacija borba za život nerođene djece.

Koju ste srednju školu pohađali? Što vas je tada zanimalo?

Nakon mnogih rasprava i trzavica s roditeljima i ostalima, upisao sam Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju „s pravom javnosti“ na Šalati. Tada sam već jako osjećao poziv u srcu da služim Bogu i onima kojima me On pošalje. Bile su to četiri presudne, ali vrlo teške godine. Doživio sam i proživio sve i svašta, što uglavnom nije za novine već za ispovijed. Bio sam loš učenik, jedva sam prolazio razrede. Buntovan, lijen, osoran, nepo-

slušan, dvoličan, uznosit, ohol, zavidan, bezobrazan, drzak, gorak i trpak... Zato jako dobro *kužim* mlade, ne osuđujem i ne *popujem*. Spasio me Gospodin, uvijek me iznova dižući i pomažući. Srednja je škola uvijek nekakva prekretnica pa tako je bila i meni, jer sam se kao maturant konačno odlučio za pavline, redovničku zajednicu bijelih Gospinih fratara. Sada sam njihov provincijal. Pri izborima očigledno nisam predočio ni svjedodžbe niti izvještaj o ponašanju, he, he.

Kada ste osjetili poziv da postanete svećenik? Kako ste se osjećali?

Otkad znam za sebe, volio sam ići u crkvu i biti blizu župniku i oltaru. Privlačila me otajstvenost crkve, onaj neki poseban ugođaj i osjećaj, tišina, polumrak, dostojanstvo pokreta i glazbe, nešto kao neka drama i prikaz. Sve tako savršeno, a uvijek tako nedorečeno. Imam tu neku umjetničku crtu u sebi, volim slikati, volim SF-filmove, volim drugačije, strano, ono što možda drugi ne vide ili ne cijene ili ne vole. Tako mi je u crkvi baš to „drugačije“ bilo privlačno, više nego sve drugo izvan crkve. Kada sam prvi put u Karlovcu, u lipnju 1990. godine ugledao pavlina u bijeloj odjeći odmah sam u toj sekundi znao da sam stvoren za to, iako nisam imao pojma tko su ili što su ti redovnici. Kad me pitaju zašto baš taj red odgovaram: „A zašto baš vaš muž ili tvoja supruga?“ Pitanja srca ostaju u srcu i nema jasnog odgovora. Poziv je jedna borba. Mi smo svi tjelesni, nismo anđeli. Poziv je i jedan križ, kao što je i blagoslov. Vjerujem da je slično i u braku. Poziv se obnavlja svakodnevno i ima svoje uspone i padove.

Kako su reagirali vaši roditelji kada ste im rekli da želite biti svećenik? Imate li braće i sestara?

Imam brata i sestru, a u vrijeme mog odaziva Božjem pozivu, sekica je bila još u maminom trbuhu. Šokirao sam svoje odlukom da odem u samostan. Iako vjernici, pogriješili su u dvije stvari. Krivo su mislili da svome djetetu mogu nametnuti svoje planove za život i krivo su mislili da Bog zove uvijek „neke druge“. Nisu uopće bili oduševljeni, dapače bili su ogorčeni. Nema što nisu pokušali da bi me odvratili. No, to danas razumijemo i ne spominjemo. To ulazi u borbu poziva. Bio je rat, čekala se sestra, tata je imao poslovnih problema, brat je bio teški pubertetlija, djed je dolijevao ulje na vatru... Svi oko mene gledali su samo što im se oduzima, a nisu shvaćali da im se puno više daje.

Koje je vaše poslanje u ovom svećeničkom redu?

Očekivao sam miran, molitveni život u nekom samostanu, okružen knjigama u jednom stalnom dnevnom redu, u nekakvim pokorama i gregorijanskim korolima. Naravno, ništa od toga se nije dogodilo. Sjećam se, imao sam 19 godina i na jednoj sam duhovnoj obnovi u novicijatu, bila je to godina kušnje prije službenog ulaska u zajednicu, slušao jednog sada već pokojnog pavlina, koji je uistinu sveto živio i sveto vodio duše. U cijeloj je Poljskoj bio poznat po tri stvari. On je svugdje pozivao na pobožnost prvih subota Bezgrešnom Srcu Marijinu, ispovijedao je cijele dane i noći te se beskompromisno borio za prava nerođene djece na život. Pri jednom od svojih zadnjih životnih nastupa, pomolio se za nas i pozvao nekoga od nas mladih da ga naslijedi. Iako sam prvi put zapravo čuo nešto više o pobačaju, mojim je bićem neopisivo snažno odjeknuo taj poziv i molitva, tako da sam se javio skroz ponesen ovim

neobjašnjivim i neočekivanim iskustvom da ću ga zamijeniti. Sljedećih šest godina molio sam i postio, istraživao, planirao, raspitivao se, produbljivao sva dostupna saznanja o pobačaju te sam u rujnu 1999. godine na zagrebačkom Radio Mariji po prvi put javno o tome progovorio i pozvao slušatelje na suradnju. Tako je sve počelo. Za nekoliko smo tjedana tiskali prvi letak te smo službeno ušli u borbu za život.

Kako je to bilo na početku? Kada je osnovan Centar za nerođeni život - Betlehem i tko je pomogao u njegovom osnivanju?

Svećenik sam postao 2002. godine i započeo svoju službu u Svetom Petru u Šumi, predivnom mjestu u središtu Istre. Tamo su me frapirale neke stvarnosti. Prvo, u našoj se crkvi nalazi velika slika Majke Božje Supetarske (kopija čudotvorne slike iz Jasne Gore) koja je 1721. pred mnogim svjedocima, plakala krvavim suzama. Koliko znam, jedina u nas. Prvi oltar s desne strane posvećen je Svetoj betlehemske nevinosti dječici ubijenoj po naredbi ljutog Heroda. Dakle tu je Majka koja plače krvlju i tu su nevinosti dječica. Već smo sljedeće godine otvorili Centar za nerođeni život, kojega je osnovao biskup Milovan. On je i blagoslovio prvu kapelu Marije Majke života, mjesto česte molitve i bdijenja za nerođene. Odavde je val molitve i raznih akcija u svrhu spašavanja najmanjih od nepravednog i bolnog usmrćenja, krenuo na cijelu Hrvatsku. Istovremeno, počeo sam s duhovnim obnovama i seminarima diljem Lijepe naše te sam do danas obišao više od pet stotina župa. Zato imam bolnu skoliozu, ali neka. Ovaj je Centar prerastao u drugu „Betlehem“ koja je danas prisutna u 10 gradova te vodi mnoga

djela milosrđa i pomoći, između ostaloga i nekoliko kuća samohranih majka i djece. Nakon Sv. Petra, otvorili smo savjetovanište i molitvenu zajednicu unutar bolnice u Puli. Svečanost je predvodio biskup Bogetić. U sakristiji mi je rekao: „Marko, budi spreman na sve. Ako nisi progonjen, nisi Kristov“. Tek danas, 12 godina nakon razumijem njegove riječi.

Pokrenuli ste Molitvene sabore za nerođene, posebne Majčine dane i Dane života, inicijativu za zlostavljane žene Bakhita i razne seminare. Možete li nam pobliže opisati rad tih inicijativa i pokreta?

Naš rad uvijek ide dvojako, tu je molitva i konkretna pomoć te pojedinac i društvo. Pokušavam pomoći kao čovjek, kršćanin i svećenik. Svaki susret za mene je jedno obogaćenje, znak, pomoć i meni osobno. Iz tih pojedinačnih susreta rodilo se mnogo lijepih plodova, koji pokazuju važnost obrane života nerođene dječice, onih koje nam je Stvoritelj podario kao neprocjenjivi dar i čudo, a koje današnji svijet sve više odbacuje i prezire. Mi koji smo odlučili moliti i raditi za najmanje i nevine Božje anđele u majčinim utrobama, znamo sasvim sigurno da dobro uvijek pobjeđuje i da nas zlo ne može slomiti, kako god strašno izgledalo i prijetilo. *Isus je bio Nerođeno Dijete!!, Svaka je trudnica – kraljica! Pobačaj nikada nije rješenje!* To su gesla kojima se vodimo i kojima smo u 15 godina postojanja učinili mnogo za one koji se sami ne mogu braniti. Imamo dvije kuće samohranih majka i djece, radimo još dvije, a jednu smo morali nažalost zatvoriti. Postoji 10 udruga u 10 hrvatskih gradova, deseci molitvenih zajednica, inicijativa za žrtve obiteljskog nasilja „Bakhita-Sretna“, inicijativa za roditelje spontano izgubljene

djece „Služba Pomirenja“, inicijativa za predbračnu čistoću mladih „Mladi Srca Marijina“, inicijativa za očuvanje života nerođene djece s Down-sindromom.

Do sada smo podigli nekoliko spomen obilježja nerođenoj djeci, podijelili smo nekoliko milijuna letaka „za život“, osnovali savjetovišta i molitvu u bolnici, imamo nekoliko kapelica posvećenih Mariji Majci života, pokrenuli smo mnoge humanitarne akcije, slavili godišnje „Molitvene Sabore za život“ i ostale duhovne obnove za obitelj, uz prisutnost tisuća ljudi. Puno molimo za supružnike željne djece i imamo seminare za izlječenje rana pobačaja. Uz sve to, naša se udruga zalaže za svetost svećenika te smo tako pokrenuli akciju „Gospin štit“ koja danas okuplja stotine molitvenih grupa. Vidjevši da je bogopsovka teško duhovno breme našeg naroda, uključili smo se i u pobjedu nad tim, tiskanjem stotine tisuća letaka protiv bogopsovke.

Jeste li imali negativna iskustva u svom radu? Što vam najteže pada, iscrpljuje li vas ovakav rad?

Tko radi svakako i griješi. Ponekad se čini da je najbolje ništa ne raditi, ali nije tako. Ponekad se čini da je ljudska zavist i ljubomora, zloća i hladnoća nešto što pobjeđuje, ali nije tako. Križ je dio svačijeg života i trebamo se suočiti i sa svojim manama i slabostima, te učiniti najbolje moguće u danim okolnostima. Sve hvali Boga, pa i naša bijeda. Gospodin najbolje može raditi s nama kad smo slomljeni. Sve je milost pa i sukobi i nespornosti. Sve nam može biti na blagoslov i obraćenje, pa i naše trpljenje. Moja je snaga Isus u svetohraništu, zajedništvo u samostanu, vodstvo i volonteri udruge, svako spašeno dijete, svaki spašeni brak, svako izmloženo dobro. Kad sam umoran i iscr-

pljen, pomislim na radnice Kamenskog, na nezaposlene mlade, na očajne branitelje, na ljude u bolnici, pa zaboravim na svoju muku.

Kako na vaš rad gledaju kolege svećenici? Postoje li kritičari?

Kao i svugdje ima svega i svačega. Ponekad je kritika dobra i potrebna, zar ne? Moj je problem preveliki aktivizam, što šteti i meni i mojim bližnjima. Također, više sam strog prema drugima nego prema sebi. Borim se i s mnogim drugima slabostima i ograničenjima, priznajem da sam grešnik i tražim Božje milosrđe. Pravedno je kad me i ako me netko i kori, jer Bog progovara kroz činjenice i preko ljudi, isto kao što progovara po molitvi ili svojoj Riječi. Ne znam nijednog čovjeka koji bi radio savršeno, kao što ne znam nikoga tko nije nekome nešto kriv, pravedno ili nepravedno. Trebamo se uvijek prisjećati da je sudac naših djela Gospodin, koji je jedini dobar i svet. Ja nisam ništa posebno i zaista me smetaju pojedinci koji me glorificiraju i diviniziraju. Nemam nikakve posebne moći i ne radim ništa na što i drugi nisu pozvani i sposobni činiti.

Što vam je najteže u ovom radu?

Gledati suze, vraćati nadu, neprestano i uvijek iznova tješiti, pridizati, hrabriti... No, to što je najteže ujedno je i najljepše. Kad nas neka mama i beba napuštaju, nikada ne dolazim na „tortu“ jer mi se „oči znoje“. Teško je slušati i ponekad stravične priče žena – o silovanjima, drogi, sidi, ranoj odbačenosti od najbližih, pogaženoj mladosti, već izvršenim abortusima. Teška je i ta sve češća nemoć da se nekome pomogne, jer kad se nama ne pomaže mi ne možemo pomoći drugima. Mi smo samo

koordinatori, ne izvor pomoći. Teško je gledati da ponekad i sav uloženi trud u neku osobu u trenutku biva kao uzaludan, jer majka na primjer, ostavi dijete. Ili se vrati starom, grešnom i lošem načinu života. Teško je zauzdati svađu, objasniti neka pravila, pa i duhovne principe, ili dokazati da je zlo uistinu zlo, kao što je dobro uistinu dobro. Najteže mi je u jednome danu odgovarati nekoliko majka od pobačaja, a onda saznati da je jedna ili više njih ipak otišla, otišla tako daleko od sebe i od Stvoritelja. Dakle, mi sada oremo a žetva dolazi kasnije, a oranje nije nimalo lako. Kad smo osnivali kuće, znali smo da nas čekaju brojni izazovi, ali što je život bez izazova?

Imate li informacije koliko se otprilike godišnje u Hrvatskoj pobaci djece?

Prema službenim statistikama, u nas se pobačajem usmrti oko 11 000 djece. Navodno, oko polovica tih abortusa odnosi se na „medicinske indikacije“ pod kojima se razumiju djeca sa Down-sindromom (imamo mnoge udruge za takvu djecu, rođenu) ili drugačije bolesna (kad se rode bolesna djeca, cijelo se društvo uključuje u akcije pomoći) ili slično. Međutim, javna je tajna da mnoge privatne ordinacije ilegalno čine pobačaje. Vjerojatno se odlazi zbog pobačaja i u inozemstvo. Mnogi abortusi u bolnicama nisu nigdje uvedeni, o čemu svjedoče neke afere o kojima smo u posljednjim godinama čitali u medijima

Koji su, po vama, razlozi velikog broja pobačaja u Hrvatskoj?

(Iz navalu pornografije, prostitucije, nasilja svake vrste, laži o „dobrobitima marihuane“, sveprisutni alkohol, spolnost življenja bez odgovornosti u sve mlađoj dobi uz silan pad autoriteta, tu

su još i neke oznake današnjeg vremena: desakralizacija, materijalizam, kult tijela i mode, karijerizam, samo tradicionalno vjeroispovijedanje, stres, dezorijentiranost, nestanak ideala, siromaštvo, strah, ljudski obziri i mnogi drugi razlozi. Svaka osoba ima svoju zasebnu priču i pozadinu svoje muke, koja ju tjera u muku abortusa. Dugo se o tome nije pričalo pa i danas vlada neka vrsta zavjere, odnosno pobačaj je još uvijek tabu-tema, koja iskače eventualno u vrijeme izbora ili pri raspravama o demografskoj slici nacije ili kad se dogodi neko čedomorstvo ili kada neka udruga slična našoj učini nešto lijepo ili nešto ružno.

Brojne feminističke udruge tvrde kako je pobačaj pravo žene...

Svatko može svašta tvrditi. Legalizirano zlo i dalje je zlo, bez obzira na floskule i trenutnu modu. Hitler je ozakonio ubijanje Židova i ostalih narodnosti i vjera. Belgija je nedavno ozakonila ubijanje rođene djece kroz dječju eutanaziju. U mnogim se njemačkim vrtićima ističe pravo da roditelji uče djecu masturbiranju i slično. Kažu i da je prostitucija u redu, ako je plaćena i ako te ponižene osobe, izgubljena dostojanstva i vrlo nesretne, imaju zdravstveno osiguranje. Droga počinje biti društveno prihvatljiva.

Dijete u majčinoj utrobi ima svoju krvnu grupu, svoj otisak prsta, ljudski DNK, srce koje kuca, sustav koji reagira na bol, svoju besmrtnu dušu. Ono jest u majci, ali nije majčino vlasništvo. Imam li ja pravo ubiti susjeda, jer mi smeta? Ta živi u mojoj ulici. Majka Terezija kaže da ako je moguće uništiti najmanjeg pod majčinim srcem, onda je sve moguće i sve će biti dozvoljeno. A što je s pravom tog djeteta? Ako nije dijete, kako to da se jasno može vidjeti kako već u 9. tjednu

siše palac? Mi molimo i vapimo Bogu za obraćenje svih koji su tako jako slijepi, kraj tako očiglednih znanstvenih, teoloških, filozofskih i svakih drugih činjenica. Ne osuđujemo, ne moraliziramo, ali jasno i beskompromisno stojimo u istini, da je dijete uvijek dijete i da nitko nema prava oduzeti mu život. Zamislite koliki bi se zgrozili da se ubije mali pas i ostavi u krvi, a tko čuje vapaj desetaka tisuća nerođenih?

Treba li se Crkva izjašnjavati o tim stvarima ili se ona ne bi trebala mijesati u ta pitanja?

Crkva je Majka. Svaka znanost pa tako i medicina, u ovom našem društvu, ima svoje korijene upravo u Crkvi kroz prošlost. Naši su pavlini imali prve ljekarne u Hrvatskoj. Mene zovu „pater“ što znači otac. Zašto ja, kao dio Crkve, ne bi smio govoriti o onome što drugi dijelovi Crkve (samohrana majka, nerođeno dijete, trudnica koji su isto Crkva) proživljavaju i s čime se suočavaju? Crkva su i siromasi i političari i nogometaši i narkomani i pankeri i biskupi. Osim toga, ja jesam svećenik, ali sam i građanin ove države. Idem na izbore i plaćam poreze. Imam potpuno pravo na svijetu reći svoje mišljenje i prema njemu se ravnati.

Danas smo svjedoci nekakvoga dvoličnog i lukavog ocrnjivanja Crkve, kojim se želi izazvati agresija naroda – Crkve na strukture Crkve. Žele nam zatvoriti usta raznim smicalicama i skandalima. Đavao želi da ne propovijedamo milosrđe i istinu. Čak i ta situacija može nam se okrenuti u korist, ako ju prihvatimo kao poziv na obraćenje i na promjenu metoda rada. Događaju se dakle predivne stvari, ljudi se po prvi puta u molitvi okupljaju pred bolnicama! Sve više svećenika organizira molitvu za život, mnogi rade lije-

pe humanitarne akcije, konačno istupaju i žrtve abortusa i postoje sjajne alternative za ovu „civilizaciju smrti“, kako ju je nazvao sveti Ivan Pavao II. Crkva je naravno „sveta zajednica grešnika“ a sveta je po Isusu. Mi jesmo i ostajemo grešnici, potrebni Božjeg oprostata i pomoći. Ma dođite vi lijepo nama na krstítke spašene bebe, pa će vam sve biti jasno.

Koji su Vaši planovi za budućnost? Što biste željeli?

Životna mi je želja osnovati još barem 20 udruga u ostalim većim hrvatskim gradovima. Također silno želim kršćansku sigurnu kuću za žrtve zlostavljanja. Želio bih tiskati časopis „Za život“. Potreban nam je i ženski ili muški svjetovni institut, nešto kao samostan posvećenih Bogu, s poslanjem molitve i djelovanja za život. Imam još pedesetak manjih planova i projekata, pa što Bog da i sreća junačka. Želio bih i Samsung S4. Prije svega, želio bih više moliti i manje davati intervjuje. Pozivam sve čitatelje da nam se pridruže, svaki na svoj način.

NAPOMENA UREDNIŠTVA:

Na našu molbu upućenu P. Marku da se suglasi s objavljivanjem ovoga dijela već prije objavljenog njegova razgovora, on je u odgovoru, dobrohotno izražavajući svoj pristanak, napomenuo da su neke datosti od onda do „danas i drugačije, npr. da imaju 16 udruga (ne 10), 5 kuća (ne 2) i još mnoge druge stvarnosti“ te da su „pokrenuli npr. projekt izgradnje grobnica za pobačenu djecu itd.“ Dodao je: „Ipak je prošlo par godina od tada... a mi radimo turbo!“

Poruka župnika i vjeroučitelja don Ljube Bodrožića ovogodišnjim prvopričesnicima župe Kučiće

(Kučiće, 29. svibnja 2016.)

Dragi naši prvopričesnici!
Vi ste danas sigurno presretni. Da nam je danas zaviriti u vašu dušu, da nam je osjetiti to uzbuđenje, tu vašu radost, taj ushit koji nosite u vašim malim srcima. To se teško može usporediti s nečim drugim. Jer, svaka čast drugim župnim proslavama, krštenjima, krizmama, vjenčanjima i župnim feštama, ali Prva sveta pričest je uvijek posebna.

A posebna jer ste vi posebni. Ma nije Isus slučajno rekao: „Ako ne budete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko“. Dragi prvopričesnici, niste samo vi danas radosni, danas je s vama radostan i sam Isus. Evo ova simbolika pred našim oltarom nam to otkriva. Ovdje imamo devet malih ovčica, što simbolizira naših devet prvopričesnika. Dragi Isus je rekao da smo mi ovce, a on naš pastir, ali dobri pastir, ne kao onaj najamnik koji bježi kad vuk dođe. On je vrata ovcarima, tamo gdje su ovce sigurne, i ako se kojoj ovci što dogodi ili se izgubi on će se brinuti za nju, tražiti će je, biti će sav žalostan dok je ne nađe, a kada je nađe staviti će je na ramena i biti će presretan jer je našao svoju izgublenu ovcu. To je Isus koji se danas s vama raduje. A ova srca na oltaru, ta srca simboliziraju sve one koji

nas vole, vaše roditelje koji vas sigurno najviše vole. Ali u prvom redu Isusa. On vas sve neizmjerljivo voli. Vi ste svi u njegovom srcu. A gledajte danas, danas će i Isus biti u vašem srcu, jer će te ga primiti u svetoj pričesti, u hostiji, vi u njegovom, a on u vašem srcu. Pa može li za Isusa biti veće radosti?

Sjećamo se kad je ono jednom Isus došao u Jerihon, pa se veliko mnoštvo skupilo oko njega da ga vide i slušaju. A bio je ondje i jedan čovjek imenom Zakej. I on je želio vidjeti Isusa, ali kako je bio nizak rastom popeo se na stablo tamo gdje je Isus trebao proći, da ga i on vidi, a kad je Isus došao do njega zastane i reče mu: „Zakeju siđi, danas idem u tvoju kuću.“ Svi su se zbog toga iznenadili, a Zakej je bio sav sretan. U toj svojoj radosti rekao je Isusu: „Polovicu

svoga imanja dajem siromasima, a ako sam kao carinik koga pokrao ili ošteti vraćam mu dvostruko“. A Isus mu na to veli: „Danas je došlo spasenje ovoj kući“.

Dragi prvopričesnici, Isus će danas doći u vaše srce, a vi ćete ga ponijeti u vašu kuću, vašu obitelji, među vaše roditelje, braću, sestre. Danas će doći radost, vašoj obitelji i svima u vašoj kući. Danas se s vama vesele i vaši anđeli čuvari. Znamo da svi mi imamo anđela čuvara, i kada smo dobri, plemeniti i čestiti tada je naš anđeo sretan, radostan. Ako smo zli i zločesti, onda je naš anđeo čuvar žalostan. A danas je vaš anđeo čuvar presretan, jer vidi da ste vi sretni, da je Isus s vama.

Danas su s vama sretni i vaši roditelji. I oni su uzbuđeni kao i vi, i u njihovim srcima je posebno uzbuđenje, kako su vas samo jutros spremali i uređivali, brigali se da izgledate lijepo. Radostan sam i ja, kao vaš župnik i vjeroučitelj, i vaša vjeroučiteljica u školi gospođa Ružica Matijević, pa i svi župljani ove župe, svi smo mi danas ovdje sretni zbog vas.

Dragi prvopričesnici, još ću vam ispričati jedan događaj. Bilo je to u prvim stoljećima kršćanstva, kada su progonili kršćane, mučili ih, zatvarali i ubijali, samo zbog toga što su bili kršćani. A ti kršćani su bili sretni da mogu trpjeti za Isusa. Jednom je takva grupa kršćana bila u zatvoru, i čekali su pogubljenje. Čekajući svoju smrt oni su pjevali, a to je izbezumilo njihove mučitelje koji nisu mogli shvatiti da idu u smrt a pjevaju, pjevaju svom Bogu. I ti kršćani su htjeli primiti Svetu pričest, da dobiju još snage u svojoj patnji, ali kako je dobiti? Poručite to svećeniku koji je bio u katakombama pod zemljom i s drugim vjernicima slavio Isusa. Kada su čuli njihovu želju, svećenik je pitao prisutne, bi li se neko od

njih odvažio toj zarobljenoj braći odnijeti Svetu pričest, jer njemu svećeniku to je gotovo bilo nemoguće. Svi su stali, mislili se, a onda se jedan dječak, vaše dobi od 11 – 12 godina imenom Tarzicije, javi i reče da će on odnijeti. Svećenik malo zastane, pa promisli, možda je tako najbolje, možda je tako najmanje upadno, pa pristane. Lijepo hostije stavi u zlatnu posudicu i daje Tarziciju koji ih stavi u svoja njedra ispod odjeće i potrči prema zatvoru. No, na putu je morao proći kraj jedne grupe zločestih dječaka koji su se tu igrali. Vidjeli su ga i zvali da se ide igrati s njima, ali Tarzicije im je rekao da ne može sada jer ima nešto važno obaviti. Oni su počeli navaljivati na njega, potezati ga, ali Tarzicije je htio naprijed, nosio je Isusa. A onda su ti zločesti dječaci primijetili da on nešto nosi, tražili su od njega da vide to što skriva u njedrima, ali hrabri dječak im nije htio pokazati. Oni su ga počeli vući, mlatiti i kamenjem udarati, Tarzicija je oblila krv, ali nije dao hostije, stiskao je Isusa na svoje grudi, na svoje srce. Tek nakon nekog vremena tu naiđe jedan vojnik, obraćeni kršćanin, rastjera tu zločestu djecu, uze hrabrog dječaka da ga odnese do prve kršćanske kuće, ali mali Tarzicije mu je na rukama umro. Nije donio do kršćana Svetu pričest, ali je umro za Isusa.

Eto dragi prvopričesnici, taj dječak Tarzicije je zaštitnik ministranata, vidite kako je on bio spreman čuvati i braniti Isusa. To je i vaš zadatak, ne dopustite da vam Isusa itko ukrade, da vas itko od Isusa odvoji, bilo da vam prijete, ili da vas želi nečim podmititi. Isus je vaše najveće blago, On je naša najveća radost i neka tako ostane. Amen!

Zabilježio: Ć. Tomasović

21 čudesna stvar koja se događa u trenutku kad se križamo

Znak križa je jednostavna gesta i duboki izraz vjere za sve kršćane. To je nešto što konkretno činimo kao katolici kada ulazimo u crkvu, nakon pričesti, prije obroka ali i svaki dan kada molimo. Ali što točno radimo kada se križamo? Evo 21 stvar koju činimo:

1. Molimo se. Počinjemo i završavamo naše molitve znakom križa, možda ne shvaćajući da je sam taj znak molitva. Ako je molitva, u svojoj srži, "uzdizanje uma Bogu," kao što je rekao sv. Ivan Damašćanski, onda znak križa to sigurno jest. "Nije prazna gesta, znak križa je moćna molitva koja uključuje Duha Svetoga kao božanskog odvjetnika i sredstvo našeg uspješnog kršćanskog življenja," piše Bert Ghezzi (*Bert Ghezzi je američki katolik, popularni autor i govornik. Njegov poznati bestseller je knjiga „Znak križa: ponovno otkriće moći drevne molitve“*).

2. Otvaramo se milosti. Kao sakramental, znak križa nas priprema za primanje Božjeg blagoslova i čini nas raspoloživima za suradnju s njegovom milosti, prema Ghezziju.

3. Posvećujemo dan. Kao čin koji se ponavlja u ključnim trenucima tijekom dana, znak križa posvećuje naš dan. "U svakom daljnjem koraku i trenutku, u svakom ulasku i izlasku, kada se odijevamo, kada se kupamo, kad sjedimo za stolom, kada palimo svjetiljke, na kauču, sjedalu, u svim običnim aktivnostima svakodnevnog života, činimo taj znak na čelu", piše Tertulijan.

4. Cijelog sebe posvećujemo Kristu. Mičući ruke od čela do srca i zatim

oba ramena, tražimo Božji blagoslov za naš um, naše strasti i želje, naša tijela. Drugim riječima, znak križa obvezuje tijelo i dušu, um i srce, Kristu. "Neka obuzme cijelo tvoje biće – tijelo, dušu, um, volju, misli, osjećaje, djela – i označavajući križem, ojača i posveti sve u snazi Kristovoj, u ime trojedinog Boga", rekao je suvremeni teolog Romano Guardini.

5. Sjećamo se utjelovljenja. Naš pokret ide prema dolje, od našeg čela do prsa "jer je Krist sišao s neba na zemlju," napisao je Inocent III. u uputama o križanju. Držeći dva prsta zajedno – palac s prstenjakom ili drugim prstom – također predstavlja dvije Kristove naravi.

6. Sjećamo se muke Gospodnje. Općenito, križajući se, sjećamo se Kristova raspeća. Ovo sjećanje se produbljuje ako držimo otvorenom desnu ruku, koristeći svih pet prstiju da bismo napravili znak – što odgovara Kristovim ranama.

7. Potvrđujemo Trojstvo. Zazivajući ime Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, potvrđujemo svoju vjeru u trojedinog Boga. To se također potvrđuje korištenjem triju prsta za križanje, prema papi Inocentu III.

8. Usmjeravamo molitvu Bogu. Jedna od kušnji u molitvi je upućivati molitvu Bogu onako kako ga mi zamišljamo. Kad se to dogodi, naša molitva postaje više usmjerena na nas nego na susret sa živim Bogom. Znak križa nas odmah usmjerava na pravog Boga, prema Ghezziju: "Kada zazivamo Trojstvo, fiksiramo pažnju na Boga koji nas je stvorio, ne onog kojeg smo mi stvorili. Ostavljamo po strani naše slike i usmjeravamo molitve Bogu kakvim se objavio: Otac, Sin i Duh Sveti."

9. Potvrđujemo izlaženje Sina i Duha. U prvom podizanju naše ruke prema čelu sjećamo se da je Otac prva osoba Trojstva. Spuštanjem ruke “izražavamo da Sin izlazi od Oca.” I, završavajući s Duhom Svetim, označavamo da Duh izlazi od Oca i Sina, prema sv. Franji Saleškom.

10. Izražavamo našu vjeru. Izražavajući našu vjeru u utjelovljenje, raspeće i Trojstvo, na neki način ispovijedamo našu vjeru riječima i gestama, izražavajući temeljne istine vjerovanja.

11. Zazivamo moć Božjeg imena. U Svetom pismu, Božje ime je moćno. U Poslanici Filipljanima (2,10) sveti Pavao nam kaže da “se na ime Isusovo prigne svako koljeno, nebesnika, zemnika i podzemnika.” I, u Ivanovu evanđelju (14,13-14), sam Isus kaže: “Što god zaištete u moje ime, učinit ću, da se Otac proslavi u Sinu.”

12. Razapinjemo sami sebe s Kristom. Tko god želi slijediti Krista “mora se odreći samoga sebe” i “uzeti svoj križ”, kao što je Isus rekao učenicima u Matejevu evanđelju 16,24. “Razapet sam s Kristom”, piše sv. Pavao piše u Galacanima 2,19. “Znak križa govori o našoj raspoloživosti da budemo njegovi učenici”, piše Ghezzi.

13. Tražimo potporu u našim trpljenjima. U križanju ramena tražimo da nas “podupire – pomaže – u našoj patnji,” piše Ghezzi.

14. Potvrđujemo naše krštenje. Ra-beći iste riječi kojima smo kršteni, znakom križa “sumiramo i ponovno prihvaćamo naše krštenje”, kako kaže tadašnji kardinal Joseph Ratzinger.

15. Otklanjamo prokletstvo. Znak križa zaziva oprostjenje grijeha i otklanjanje pada idući “od lijeve strane prokletstva do desne strane blagoslova”, prema

Franji Saleškom. Pokret od lijeva na desno također označava naš budući prijelaz od današnjeg jada do buduće slave baš kao što je Krist “prešao iz smrti u život i iz Hada u raj”, napisao je papa Inocent II.

16. Obnavljamo se na Kristovu sliku. U Poslanici Kološanima 3, sv. Pavao rabi sliku odjeće kako bi opisao kako je naša grešna priroda preobražena u Kristu. Trebamo odbaciti starog čovjeka i odjenuti novog “koji se obnavlja ... na sliku svoga Stvoritelja”, kaže Pavao. Crkveni oci su vidjeli vezu između ovog retka i skidanja Krista na križu, “što nas uči da je skidanje naše stare prirode u krštenju i oblačenje nove bilo sudjelovanje u Kristovu skidanju tijekom razapinjanja”, piše Ghezzi. Zaključuje da možemo gledati na znak križa kao “na naš način sudjelovanja u Kristovu svlačenju tijekom razapinjanja i oblačenje u slavu u njegovu uskrsnuću”. Tako, u znaku križa, radikalno se identificiramo s cijelim događajem razapinjanja – ne samo s onim dijelovima koje možemo prihvatiti ili koji su ugodni našim osjetilima.

17. Označavamo se Kristom. Starogrčka riječ za znak je *sphragis*, što je također bio znak vlasništva. Na primjer, pastir je označavao svoje ovce znakom *sphragis*. Čineći znak križa, označavamo da pripadamo Kristu, našem pravom pastiru.

18. Kristovi smo vojnici. *Sphragis* je također bio termin za generalovo ime koje je bilo tetovirano na njegovim vojnicima. Ovo je također duboka metafora za kršćanski život: iako možemo biti uspoređeni s ovcama u smislu da slijedimo Krista kao našeg pastira nismo pozvani ponašati se kao ovce. Pozvani smo biti Kristovim vojnicima. Kao što je sv. Pavao napisao u Efežanima 6: “Obucite bojnu opremu Božju da se možete spremno

oduprijeti lukavstvima Đavlovim. ... uzmite kacigu spasenja i riječ Duha, tj. riječ Božju.”

19. Otklanjamo Đavla. Znak križa je jedno od oružja kojim se služimo u borbi sa Đavlom. Kao što je jedan srednjovjekovni propovjednik Aelfrik (opat Eynshama) rekao: “Čovjek može divno mahati rukama bez blagoslova osim ako napravi znak križa. Ali, ako to učini, neprijatelj će uskoro biti zastrašen pobjedničkim znakom.” U drugoj izjavi, koja se pripisuje sv. Ivanu Zlatoustom, kaže se da demoni “odlete” na znak križa “bojeći ga se kao štapa koji ih bije”.

20. Utvrđujemo se u Duhu. U Novom zavjetu, riječ *sphragis*, već spomenuta, katkad se također prevodi kao znak, kao i u Drugoj poslanici Korinćanima 1,22, gdje sv. Pavao piše da “onaj koji nam daje sigurnost u vama u Kristu i koji nas je pomazao je Bog; on nas je također označio u Duhu i izlio je Duha u naša srca kao prvi dar”. Čineći znak križa, još jednom se utvrđujemo u Duhu, zazivamo Njegovu moćnu intervenciju u našim životima.

21. Svjedočimo drugima. Kao gesta koja se često radi u javnosti, znak križa je jednostavan način da posvjedočimo svoju vjeru drugima. “Nemojmo se sramiti ispovijedati svoju vjeru u Razapetoga. Neka križ bude hrabri pečat našim prstima na našim obrvama, i na svemu; na kruhu koji jedemo, i čašama koje pijemo; na našim dolascima i izlascima; prije spavanja, kada liježemo i kada ustajemo; kada smo na putu i kada nismo”, piše sv. Ćiril Jeruzalemski.

Preveo: Martin K. / Bitno.net

U onaj dan: 10 stvari o kojima te Bog neće ništa pitati

1. Bog te neće pitati kakav si auto vozio. Pitat će te koliko si osoba, koje nisu imale prijevoz, odveo na njihovo odredište.

2. Bog te neće pitati za kvadraturu tvog doma. Pitat će te koliko si osoba ugostio u svome domu.

3. Bog te neće pitati kakvu si odjeću imao u svom ormaru. Pitat će te kolikima si pomogao da se odjenu.

4. Bog te neće pitati kolika ti je bila najveća plaća. Pitat će te, što si s tom plaćom učinio?

5. Bog te neće pitati koja je bila tvoja najveća pozicija u tvrtki. Pitat će te jesi li svoj posao obavljao pošteno i najbolje što možeš.

6. Bog te neće pitati koliko si prijatelja imao. Pitat će te kolikima si ti bio prijatelj.

7. Bog te neće pitati u kakvom si susjedstvu živio. Pitat će te kako si se odnosio prema svojim susjedima.

8. Bog te neće pitati o boji tvoje kože. Pitat će te što je u nutrini tvog bića.

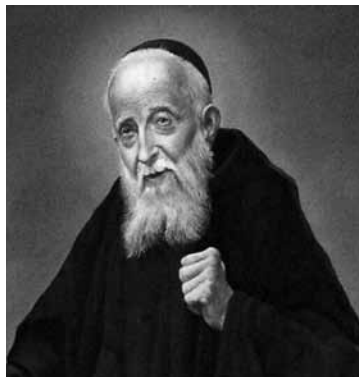
9. Bog te neće pitati kolikima si prosljedio ovu poruku. Pitat će te za tvoj život i jesi li živio po ljubavi i milosrđu.

10. Bog te neće pitati zašto ti je trebalo dugo da pronađeš spasenje. On će te očinski odvesti u tvoj dom u raj.

Preuzeto sa *Bitno.net*

7 SAVJETA sv. Leopolda Mandića o tome kako uvijek živjeti u Božjem duhu

Sveti Leopold Mandić prozvan je “apostolom ispovjedaonice” zbog gotovo 40 godina svakodnevnog ispovijedanja, ponekad i više od deset sati dnevno! Rijeke ljudi dolazile su k njemu s jednim ciljem: izmiriti se s Bogom i ljudima! Dan uoči svoje smrti, u vrijeme najveće ljetne sparine ispovijedao je bez predaha, pretvorivši svoju bolesničku sobicu u ispovjedaonicu. Izdvojili smo sedam misli ovog neumornog Božjeg radnika i istinskog poznavatelja ljudskih srdaca koje nam svima mogu biti na korist!

se nije moglo izbjeći, neće imati zasluga.

5. Uvijek se trudi da budeš vjernik, također kada budeš u društvu svojih kolega i usred svih zbivanja u životu.

6. Uvijek ostaje istina da se ni list ne miče bez Božje volje. Koliko su veća njegova iskušenja, toliko

je bliže Božje obodrenje. Dakle, blizu je utjeha koju želi vaše srce.

7. Što više radimo u životu na ovoj zemlji, više zasluga stječemo za nebo i više doprinosimo za spasenje duše. Mjesto na nebu nitko nam neće oduzeti.

1. Naš Gospodin nam je čvrsto obećao da će biti širokogrudan u svojoj providnosti kada se budemo trudili s njegovom milošću vršiti svoje dužnosti. Potrudimo se dakle da budemo djelotvorni vjernici; potom će nadoći Providnost.

2. Kada ljudska osoba koja ima vjeru živi prema Evanđelju i, usprkos krhkosti, nastoji se pokoravati Gospodnjim zakonima, poput Krista jeca i pati u brigama i bolovima ljudskog života. Tada se prikazuje i žrtvuje Bogu Ocu kao prihvaćena i draga žrtva.

3. Pođite na pričest. Idite na pričest s vjerom... Nije otrov, nego lijek koji može izliječiti svaku bolest. Svjetlo je misli; snaga u slabostima, utjeha i ublaženje u svim mukama; zalog je buduće slave.

4. Tko traži na sve načine izbjegavanje patnja i neizbježnih kušnja života, nema kršćanskog duha; to znači ne prihvaćanje vlastitog križa i hoda za Isusom, nego izbjegavanje ga. Zato, ono što se trpi jer

Preuzeto sa Bitno.net

MOLITVA

Molim se noćas za Tvoju milost,
oprosti mi grijeha i podaj mi spas,
jer duša me boli i strah me hvata,
tako mi trebaš u ovaj čas.

Lice mi gori u vrućici žarkoj,
odjekuje ritam srca mog,
ljudi sad nema i neće ih biti,
stalo je vrijeme kad govori Bog.

Mir svoj mi daješ i duši spokoj,
ljubavlju otireš sa čela znoj,
straha već nema i neće ga biti,
tvoj anđeo sišao je nad krevet moj.

Filip Tomasović

Slavko Kovačić

STARIJE CRKVE SV. LUKE U KUČIĆIMA (prije osamdesetih godina 19. stoljeća)

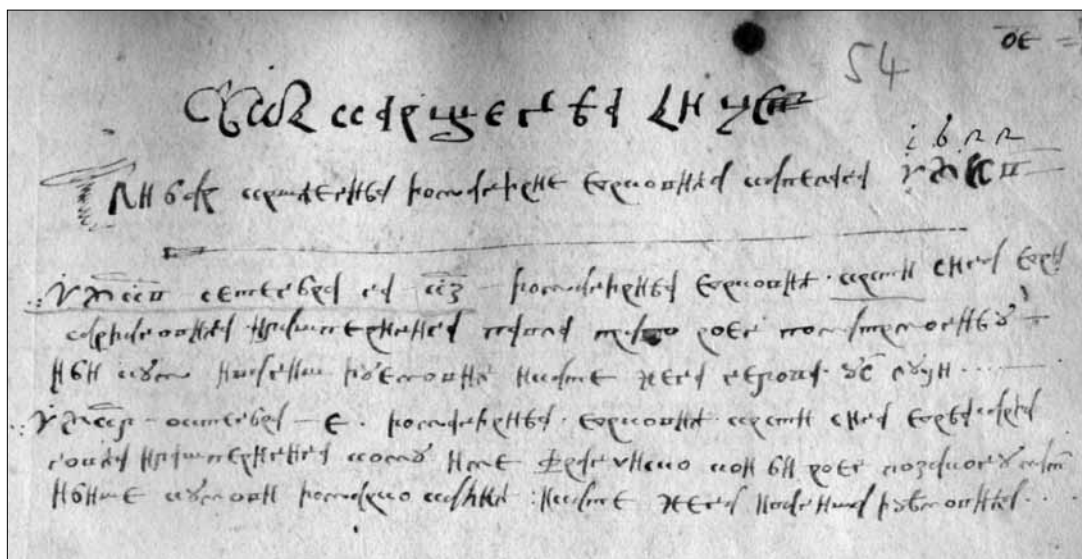
Prvotna kućička crkva Sv. Luke

U pisanim povijesnim vrelima sačuvanim do naših dana o prvotnoj crkvi Sv. Luke u Kučićima ima tako malo podataka da se sa svom sigurnošću može reći samo to da je ona sagrađena prije g. 1622., kad se prvi put spominje, a vrlo vjerojatno prije turskih pljačkaških upada u južnohrvatske krajeve i uključivanja srednjovjekovnoga Primorja, nazivanog i Krajinom, u Osmansko Carstvo, što bi značilo najkasnije sredinom 15. stoljeća, možda i više stoljeća prije toga.

Najstariji je njezin siguran spomen, koliko je dosad poznato, u staroj matičnoj knjizi župe Kučiće, u upisniku „Od krštenja dice“, i to već u prvom matičnom upisu koji glasi: *1622. setembra na 27. dom Andrija Jurković krsti sina Jurja Srdanovića i Gašperinina, Paula – pra-*

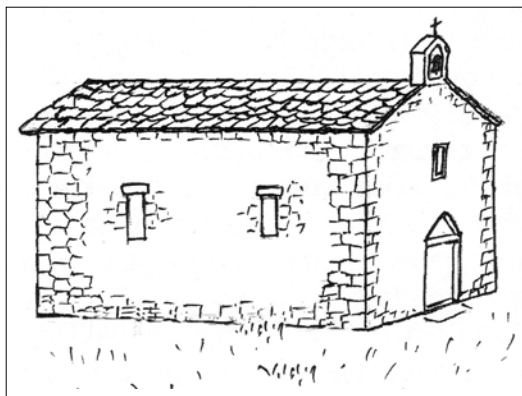
vo roen po marmoniju i bi kum Ivaniš Duemović i Kate žena negova – u Svetom Luci. Ime joj se ponavlja u mnoštvu upisa podataka o krštenima i vjenčanima u njoj tijekom sljedećih godina sve do 9. prosinca 1747., kad je unesen posljednji upis u tu staru maticu, jedinu od starih sačuvanu do danas.

Navedena je i u popisu crkava Poljičko-radobiljskoga dekanata iz g. 1625., koji je uvršten u zapisnik o službenom pohodu (vizitaciji) papinskoga izaslanika Oktavijana Garzadorija biskupijama na području onoga dijela Dalmacije kojim su tada vladali Mlečani obavljenom koncem g. 1624. i tijekom 1625. Već spomenuta knežija Primorje, kojemu su pripadale i Kučiće s Vinišćima, bilo je tada u turskoj državi, kao i sva susjedna poljička i radobiljska sela. Razumljivo je onda da

Prvi upis krštenja u staroj matičnoj knjizi

spomenutomu papinskom pohoditelju i njegovoj pratnji nije bilo moguće slobodno prijeći tadašnju mletačko-tursku granicu pa u omiškom zaleđu, suprotno volji tamošnjih turskih vlasti, svečano ići od župe do župe te se u svakoj od njih napose raspitivati o njezinu duhovnom i materijalnom stanju te u zapisnik unositi potanke podatke o crkvama, njihovoj veličini i opremi, svećenicima, bratovštinama, kako se to inače činilo u Splitu, Omišu i malom broju župa onog dijela Splitske nadbiskupije koji je bio pod mletačkom vlašću (samo tri kaštelanske župe, jedna na Čiovu i tri na otoku Šolti). Ipak se je jedan od pohoditeljevih glavnih suradnika, Šibenčanin Ivan Tomko Mrnavić, odvažio krišom prijeći granicu pa iz Omiša doći u Ostrvicu. Tu je od ostrvičkoga župnika doznao imena župa s jedne i druge strane Cetine, kao i njihovih crkava i župnika te dobio podatke o približnom broju župljana dorašlih za pričest u svakoj od njih. Te je osnovne podatke poslije dao unijeti u službeni zapisnik odnesen u Rim te pohranjen u arhiv Zbora za širenje vjere. Za župu je Kućice tu napisano da su u njoj crkve Sv. Luke i Gospina, župljana za pričest da ima oko 110, a da se župnik zove don Andrija Jurković.

Pretpostavljeni mogući izgled prvotne crkve Sv. Luke

U tim se raznim vrstama zapisa, dakle, kućicka crkva Sv. Luke spominje kao postojeća, što nije nevažno, ali iz njih se ništa drugo o njoj ne može saznati, niti približno kad je ona sagrađena, ni kolika je i kakva bila. Mnogo više bi se o svemu znalo, da su sačuvani zapisnici pohoda splitskih nadbiskupa i njihovih izaslanika obavljenih tijekom 17. i prve polovice 18. stoljeća, ali od najmanje desetak takvih pohoda i istovremeno sastavljenih zapisnika iz tog ranijeg razdoblja sačuvan je u Nadbiskupskom arhivu u Splitu, na žalost, samo onaj iz g. 1711., a i taj je baš za župu Kućice-Vinišće, koja je bila posljednja po redu u nizu zagorskih župa što ih je nadbiskup Stjepan Cuppili te godine redom jednu za drugom obišao, posve štur podacima. Njegov je zapisničar, valjda, već bio svladan umorom pa nije više imao strpljenja puno opažati i potanje bilježiti.

Budući da je tadašnji župnik don Mijo Sovuljević živio u Svinjšćima, gdje su se on i drugi žeževački izbjeglice g. 1685. ili 1686. bili naselili, nadbiskup je sa svojom pratnjom tamo kod njega odsjeo. Zapisničar o crkvama u župi navodi samo sljedeće podatke: da su dvije, a župska da je ona Rođenja Bl. Djevice Marije. Drugoj ne navodi ime nego kaže da je to novogradnja na svod, kojoj još nedostaje zvonik. Uz obje je groblje. Na onom uz novosagrađenu treba, piše tu, postaviti križeve, a nju blagosloviti. Ističe da obje crkve imaju vlastite prihode, a kuća je pedeset, župljana ukupno 320, od kojih ih je 220 dorašlo za pričješćivanje (Prema tome mlađih od 14. godine, u kojoj se u ono doba primalo prvu pričest, bilo je oko stotinu!).

Ostaje, dakle, nejasno, je li zapisničar za župsku crkvu slučajnom pogreškom, mjesto imena Sv. Luke, stavio ono Ro-

đenja blažene Djevice Marije (Taj se blagdan sve do danas svečanije slavi u crkvi Sv. Luke) ili je to drugo ime, koje se inače ni u kakvim spisima ne javlja ni prije ni poslije, zabunom pridao sviniškoj crkvi Gospina Uznesenja.

Upitno je u svezi s tim i koja je od tih dviju crkava bila tada nanovo sagrađena i zašto, jer odavno su već na istim položajima postojale, kućićka Sv. Luke i sviniška Blažene Gospe. Istina, broj stanovnika obaju sela znatno se je povećao doseljenjem u Kućiče Studenčana, a u Svinišće Žeževljana, pa je to već početkom 18. stoljeća mogao biti povod za gradnju nešto veće crkve na granici tih dvaju sela iste župe, podizane možda zajedničkim silama. U nedostatku obilnijih i jasnijih podataka, sve su to, naravno, samo nagađanja.

Što o gradnji crkve Sv. Luke kaže pučka predaja

Ni pučka predaja o gradnji kućićke crkve Sv. Luke, zapisana oko g. 1911., ne pruža jasne i sigurne podatke. Ona je tijekom sve većeg vremenskog odmaka od samih događaja mnogo toga pobrkala, što je i inače značajka takvih usmenih predaja. Očito je da je pripovijedanja o događanjima iz raznih razdoblja povezanim s građevinskim radovima na toj crkvi nespretno spojila u jedno, kao da se sve odnosilo na istu radnju u isto vrijeme, ne propuštajući u to pripovijedanje uvrstiti određenu legendarnu značajku tipičnu za gotovo sve predaje takve vrste. Glasi ovako:

Stari[h] naroda bila je crkva Sv. Ivan u povrj Pločja, i koji danas se poznaju zidine i grebišće; isto u Greblju nalaze se grebovi, ali mi nisu dokaživali [t]ko se je ondi kopa. I tako imade po više

mista u selu grebova, a sve to je po glavicom i brdim, [g]di je bilo stinljivo.

A Svinišće je bilo polovica do potoka Dounice od bure sve kućinsko, a od potoka do mora rogozničko. I to je bilo pustošno misto i tuda nije tribalo ni Kućićim ni Rogoznici te su bile gore i vadinne, te bi se tuda legla div[l]ja svinjad. I onda dođe nekoliko naroda i Rogoznica dade jim do vr[h] planine, a Kućiče do crkve i tu se prozva Svinišće, [g]di su se ond[li]je legla div[l]ja svinjad.¹

I onda odredu vlasti da se gradi crkva na mejašu Sviniš[šća] i Kućića. I tako se oba sela slože i stanu graditi crkvu i tako je dogradiše do čemera. I bilo je tu još greba, što su sagrađili Kućićani. A kad niki od Svinišća ukradu klak i zavadu se – a bila sva gotova do čemera – onda Kućićani uteku; i reče im knjez Srdanović: „Isto ćemo potle doć do skandala. Mi ćemo sada za se graditi crkvu drugu sami o sebi. Onda: [g]di bi još postavili temelj?“

Tako se misleći di bi odredili misto, da bude, ali knjez Srdanović stana ponistri i vidi [g]di u je[d]nu kupinu uliće bil golub. Pa tako za više puta vidi. I on tada čini, da se otrsi kupina i nađe misto [g]di je poduminta mećana u prvi stari zeman. Poznalo se je da je bila crkva. I onda kaže se[l]janim, da je tako, a nije bilo u selu nego seda[m]-nest dimni kuća. I onda odma[h] počmu graditi crkvu. I tako je gradili sedam godin. I meštri koji su zidali crkvu zvali su se Risi s Kreševa. I kad su pošli kući, dogo[fo]vili rađu i primili plaću, i tad se oba utope pokraj Podine. A bili su na toj crkvi upravitelji crkov[i]nari Mate Radić i Ante Topić.

1 Ta predaja zaboravlja da se to selo prvotno nije zvalo Svinišće nego Vinišće.

Daklen, premda su Svinišćanin pomogli sagraditi do ćemera, ope[lt] prije svoju crkvu dogotove ne[go] Svinišćani. I blagosove je i nadiju joj ime Sv. Luka, kako je i dana[s].

Je poslije] crkva poprav[il]jana i raširivana, ali na istom mistu. Ali nisu bili svi seljani kurenti da se tute razmiče te su je obnoć orili; i tada su je čuvali banduri za šest nedilj. I to je čuva Mate Radić i Mijo Marunčić sa ostalim za malo društvom.

Čini se da je to zapisivaču pripovijedio Joko Srdanović (1851.-1933.), jedan od trojice njegovih kazivača. Potpisani je upravo doslovno istu predaju u više navrata čuo vlastitim ušima iz usta Jokine kćeri, pok. Marije Kovačić žene Andrije (1882.-1967.), osobe koja se odlikovala dobrim pamćenjem i čestitošću. To što su je redom prenosili čestiti ljudi iz pokoljenja u pokoljenje ne znači da je u njoj sve točno, jer se u takvom prenošenju nehотиčno prečuju ili zaborave razne pojedinosti, pogotovo one kronološke naravi, a onda se radi smislenosti cjeline neopazice krivo spoje ili dodaju neki netočni podaci pokupljeni s neke druge strane ili su plod naknadnog domišljanja.

PotANJI kritički osvrt na gore navedenu i baš tako sročenu predaju o navodno starijoj crkvi Sv. Ivana i gradnji crkve Sv. Luke ovdje nije moguće donijeti, jer bi zahtijevao tekst na više stranica. Spomenimo samo to da je kazivač bio pripadnik staroga kućičkog plemena Srdanovića, iz kojega su prije dolaska mletačke vlasti bili birani seoski knezovi, a ponekad i glavni primorski. U legendi o traženju mjesta za gradnju crkve Sv. Luke naslućuje se najstariji dio te predaje, koji zacijelo seže u srednji vijek te na svoj način govori o podizanju prvotne crkve. Samo što to onda netočno povezuje sa svađom

između Kućićana i Svinišćana skaćući iz srednjeg vijeka u znatno novije razdoblje.

Do stanovite netrpeljivosti između seoskih zajednica možda je došlo već početkom 18. stoljeća, ali sigurno pravi sukob je nastao tek ranih četrdesetih godina osamnaestoga stoljeća. Tadašnji je, naime, splitski nadbiskup Antun Kačić (1730.-1745.) poticao izgradnju novih ili produženje/proširenje postojećih crkava u svim seoskim župama, jer se posvuda broj župljana znatno povećavao, a crkve su bile građene u doba rijetke naseljenosti pa stoga vrlo male, a u poratnim prilikama i slabo održavane. Moguće je da je on tako bio naredio izgradnju jedne veće crkve na granici još uvijek nevelikih sela Kućića i Svinišća koji su pripadali jednoj te istoj župi. Za redovito sudjelovanje svih njezinih župljana u nedjeljnom i blagdanskom bogoslužju veća zajednička crkva negdje na samoj granici tih sela svakako bi bila mnogo pogodnija nego dotadašnje dvije male. Treba, naime, znati da se je župna misa po starom običaju nekad slavila u jednoj, nekad u drugoj, jer u ono doba župnik nije smio dvomisiti. Dok je tu bilo samo starosjedilačko stanovništvo, nešto brojnije u Kućićima nego u Svinišćima, a svih skupa nije bilo mnogo više od stotinjak, mogli su svi odrasliji i zdravi župljani, koji su redovito dolazili na misu, stati u crkvu, bilo u jednu, bilo u drugu, kolikogod su one bile male. Između njih, po svemu sudeći, nije ni zbog čega dolazilo do trvenja, jer ta su dva sela do g. 1685. bila kao jedno, istih običaja, pod upravom istoga kneza Srdanovića, s dvije zajedničke crkve i jednim te istim župnikom.

Poslije doseljenja izbjegličkih obitelji u Kućiće iz imotskoga kraja, a u Svinišće iz radobiljskoga, opće prilike su se sasvim promijenile, a s njima i raspoloženje

u puku. Knezovi su Srdanovići već sredinom 17. stoljeća pali u nemilost mletačkih vlasti, pa njihovi potomci više nisu imali čelni položaj. Poslije g. 1685. dobili su ga u svakom selu vodeći članovi novodoseljenih zajednica. Od tada su kućički čelnici, arambaše, bili Pervani, jedan za drugim, a sviniški arambaše Tafrići. Povoda je za netrpeljivost između sela bilo sve više. Doseljenici su brojnošću znatno prevladali starosjedioce, pogotovo u Svinščicama, a donijeli su sa sobom različite tradicije, običaje i shvaćanja. Prije je svakomu bilo dovoljno zemlje za obrađivanje, gore, vode i pašnjaka, a najedanput se je i u tom situacija izmijenila. Do potpunog razlaza došlo je upravo g. 1745., kad je svako od tih sela dobilo vlastitoga župnika, potom i posebne župne matične knjige pa napokon i svako sagradio svoju novu crkvu.

Druga po redu kućička crkva Sv. Luke, ili možda već treća

Donedavno se je o gradnji i posveti crkve Sv. Luke znalo samo ono što je o tom navedeno u zapisu don Mije Marunčića unesenom g. 1753. u mlađu matičnu knjigu rođenih-vjenčanih-umrlih (upisi iz godina 1751.- oko 1825.), koja je, nažalost, uništena g. 1943. u zapaljenoj župnoj kući, ali tekst je toga zapisa srećom sačuvan u prijepisu profesora Grge Topića (1890.-1965.). Glasi ovako: *Godišća Gospodinova na 1753. na 7. julja. Ovo neka se znade. Bi posvećena ova crkva Sveti Luka od Kučić na sedam julja. Posveti je prisvitli i priuzvišeni gospodin Paciviko Bica, arcibiskup splicki, prvostolni, a prvo solinski, pokripljen z' Božjom milošću. A bi sagrađena ova crkva u osam godina vele tisni i gladni, z' Božjom pomoću. Pisa ja do/n/ Mijovi-*

jo Marunčić iz Kučić, kurat Kučić u ovo vreme.

Prema tomu zapisu s gradnjom se započelo g. 1745., jer ta se godina dobije, ako se od 1753., kad je obavljena posveta, odbije osam godina.

Sve do nedavno se činilo da o tom graditeljskom pothvatu ne će biti moguće ništa više doznati. Potpisani je, međutim, bio vrlo ugodno iznenađen, kad ga je mladi istraživač povijesnih vrela u raznim arhivima, Marko Rimac, sada profesor na splitskomu Filozofskom fakultetu,² upozorio prije nekoliko godina da u Državnom arhivu u Zadru postoji knjiga Bratovštine Sv. Luke Kučiće. Razumije se da sam je poslije toga za prvoga boravka u Zadru potražio, s pravim oduševljenjem pregledao te odmah naručio presliku svih njezinih stranica. To je ustvari knjiga računa crkvinarstva župe Sv. Luke s navedenim prihodima i rashodima u svakoj godini od 1746. do 1789. Ti su računi jednom godišnje provjeravani u uredu omiškoga providura, najčešće sredinom jeseni prigodom primopredaje između dvojice crkvinara kojima je istjecala jednogodišnja služba i dvojice novozabranjenih.

Tu dragocjenu rukopisnu knjigu, kao i najstariju matičnu knjigu, spasio je naš mještani don Grgo Topić koji je u doba II. svjetskog rata bio omiški župnik i dekan. Opasnost je od ratnih razaranja i uništenja takvih kulturnih dobara onda bila sveopća tako da se nije moglo znati gdje će biti veća, u Kučićima ili u Omišu. On je u takvim prilikama mudro promišljajući odlučio te dvije stare knjige ponijeti u Omiš, da rizik bude manji pa da ostane pošteđeno, ako ne sve, bar nešto od tih povijesnih dragocjenosti ili u Kučićima ili u Omišu.

² Punica mu je iz naših Tomasovića.

Prigodom oduzimanja matičnih knjiga župnim uredima po naredbi komunističkih vlasti g. 1948. iz omiškoga su odnesene s omiškim matičnim knjigama i te dvije kućičke. Za one oduzete matice koje nešto prije osnovanim državnim matičnim uredima više nisu bile potrebne za redovito poslovanje, dakle one kojima isteklo sto godina od posljednjeg upisa, naređeno je da se pošalju Akademiji u Zagreb. Od tamo su ih poslije pregledanja prosljedili zadarskomu Državnom arhivu, jer splitski još nije bio osnovan.

Zadarski arhivisti su, naravno, razdvojili primljene stare matične knjige raznih župa od s njima pristiglih a samo vanjskim izgledom sličnih rukopisnih knjiga druge vrste, pa su te uvrštene u neke druge skupine arhivskog gradiva. Popis svih matica koje se od tada čuvaju u zadarskom arhivu objavljen je g. 1959. u drugom broju zagrebačkoga Arhivskog vjesnika, a istraživačima nije na taj način bio poznato postojanje i niza bratovštinskih spisa i knjiga.

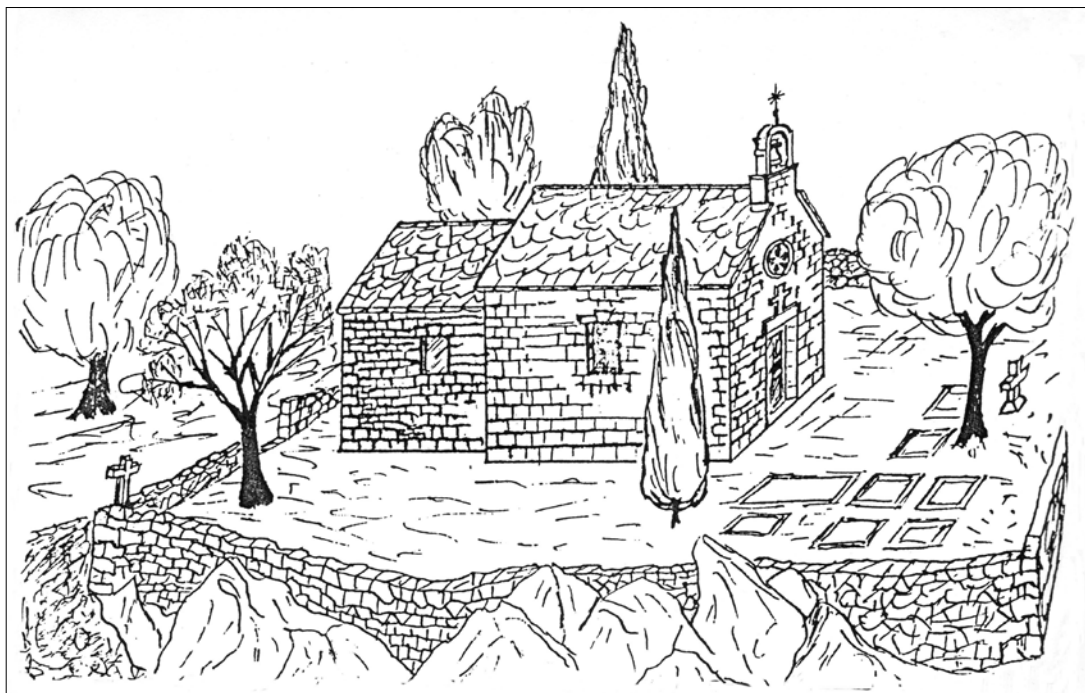
U toj računskoj knjizi kućičke župe, u računima iz godina 1746.-1754., mnogo je stavaka o troškovima za gradnju i uređenje nove crkve.

Tako se zna da se je od sredine jeseni g. 1745. do sredine 1746., dok su crkvinarsku dužnost vršili Grgo Radić i Grgo Vukasović, potrošilo na ribu i meso za prehranu majstora koji su gradili novu crkvu Sv. Luke, ne računajući potrošnju žita i vina davanog od žetve i jematve s crkovnih zemalja, zatim na prah potreban za miniranje kamenja, na minere, na ugljen i čelik za kaljenje željeznog alata oštećenog prigodom građevinskih radova, na pomoćne radnike i plaću majstorima ukupno 681 liru i 12 šoldi. Majstorima je za sami rad isplaćeno 389 lira. Za popravak jednog prozora u crkvi sa

strane i izradu i dopremu dvanaest kamena s uklesanim križevima za ugradnju u nutarnju stranu zidova potrošene su 33 lire. Iz svega toga daje se zaključiti da su tijekom te godine dana zidovi okolo naokolo bili podignuti približno do visine na kojoj je trebalo iznutra ugrađivati spomenute posvetne križeve.

Crkvinari koji su u toj službi bili sljedeće radne godine 1846./1847., Luka Tomasović i Ivan Sovuljević, u pregledni su popis računa dali upisati i imena majstora koji su tada radili na izgradnji nove crkve. Prvomu su od njih, *Mati* (prezime nije navedeno) za 61 nadnicu isplaćene 183 lire (po 3 za svaku), *Dragičeviću* i *Alfireviću* (navedena samo prezimena, kao i svim ostalima), koji su odradili po 27 dnevnic, svakom po 108 lira (4 lire dnevno). Tafra je također radio za četiri lire dnevno (5 nadnica), a za po tri lire dnevno Milićević (27 nadnica), Marasović (20) i Begić (9). Opaziti je da je prezime Dragičević bračko, Alfirević možda ostvrvičko. Rad se te dvojice zacijelo nije slučajno plaćao više nego drugih majstora. Bit će da su oni vodili radove, možda na smjene. Osim toga bratimi su im dali 3 cekina vrijedna 159 lira, na majstore i pomoćne radnike (manovale) potrošena su 4 makarska barila crkovnoga vina i 18 kvarti pšenice skupljene od pobožnih darovatelja, vjerojatno iz raznih župa. U nedostatku novca za tolike isplate župnik je don Ivan Mikulić crkvinarstvu posudio svojih 128 lira, što mu je vraćeno tri godine poslije, 25. listopada 1750.

Stavke troška za čelik potreban pri kovanju alata, prah za miniranje navedene su i u računima za g. 1747./1748., što su ih na pregled predali crkvinari Nikola Vukasović i Nikola Marunčić, za dopremanje zvijezde isklesane u kamenu koju je trebalo ugraditi u crkveno pročelje (za

Pretpostavljeni mogući izgled druge crkve

to 115 lira), za daske potrebne pri postavljanju svoda na crkvi i njihovu dopremu (64 lire i 6 šoldi), prijevoz pržine od Dugoga Rata do Podviseća (5 lira i 10 šoldi). To znači da je tijekom te godine nova crkva bila već podignuta do krova. Majstori su odradili svega skupa 210 dnevnic a te zaradili 653 lire. Odmah im je dano 487 lira, a preostalih 166 lira pribrojeno je dugu iz prošle godine (Ne piše kolikom!). Te godine se, naime, prihodi s crkvenih zemalja, redovitom milostinjom skupljenom u crkvi i dodatnom skupljenom „od mnogih“ (zacijelo po okolnim selima) koja je iznosila 301 liru nije moglo podmiriti sve troškove. Samo za prehranu majstora i pomoćne radne snage potrošeno je te godine 450 lira, a pili su vino dobiveno iz crkvenih vinograda.

Četvrte radne godine, 1748./1749., crkvinarstvo je pod vodstvom Luke Ro-

ljevića i Luke Topića od prodana vina uprihodilo samo 196:8 lira te skupilo milostinje 32:10 lira, dakle ukupno 228 lira i 18 šoldi, a predalo novoj upravi crkvinarstva 37 i pola makarskih barila vina (33 stolitara i 44 litre) i nešto više od 19 kvarti prosa (177 varičaka). Potrošeno je malo više od 38 lira na prah za miniranje, a plaća i majstorima i minerima s prehranom stajala je ukupno 131 liru (plaća 85 lira i 10 šoldi), istima za vađenje kamenja za klačinu nešto više od 25 lira. Iz toga se daje zaključiti da se je tada zidalo vrlo malo.

Iz pregleda računa za petu radnu godinu, 1749./1750. što su ih vodili crkvinari Miho Srdanović i Ilija Šarčević doznaje se da je majstoru Mati bilo prezime Marković, a Alfireviću ime Andrija. Na crkvi je i te godine radio Dragičević (Nije mu ni tog puta navedeno ime) Majstori su tijekom tih 12 mjeseci ispunili svod,

popločali kapelu, postavili oltar, klupu i stepenice. Ukupno je za njihov rad i prehranu potrošeno 106 lira, s tim da su dnevnicke Mate Markovića platili seljani (58 lira i 4 šoldi). Crkvinarstvo je isplatom istomu Markoviću svote od 51 lire i Alfreviću od 55 lira podmirilo i dugovanja prema njima iz g. 1747.

Šeste radne godine, 1750./1751., pod vodstvom crkvinara Ilije Landikušića i Frane Šarca potrošeno je na nabavu kupa za crkveni krov i na pržinu s njihovim prijevozom od Dugoga Rata do Viseća, razumije se brodom, malo manje od 299 lira, a za nabavu ploča i grandala za crkvu nešto više od 209 lira. Na prehranu majstora koji su pokrivali crkvu za kupljeno meso, tjesteninu, sir i vino malo manje od 130 lira, a za dnevnicke 131 liru

i 10 šoldi s tim da je još arambaši Tafriću dano 10 lira.

Sedme radne godine, 1751./52., dok su crkvinari bili Grgo Radić i Grgo Vukasović radio se je zvonik, čije su strane i vršak dopremljeni s Brača, a za nje plaćeno 580 lira. Na čavle i konop za armaturu, olovo i željezo potrebno za učvršćivanje dijelova toga zvonika potrošene su 192 lire, majstorima za rad plaćeno 80 lira, a na meso i kruh, što im je kupljeno za hranu 49 lira, dok su vino njima i pomoćnim radnicima dali dobročinitelji. Nabavljeno je još kupa za dovršenje krova, na što je tada potrošeno 37 lira.

Osmo i posljednje godine opsežnih radova na izgradnji crkve, 1752./1753., a za ponovne uprave crkvinara Grga Radića i Grga Vukasovića, potrošeno je na

La Chiesa controff. Deue Dar a Noi Michiel Jadanović
D'Elia Savcenich mioi Liridi

<i>4 oglio in lampada, D'incenso, e prender ogli s.</i>	<i>J 12 = 9</i>
<i>4 il Deuto dell'anno pagato al S. Canone</i>	<i>J 1 = 12</i>
<i>4 cariche di cera & altar</i>	<i>J 16 = 10</i>
<i>4 legatura del pincel vecchio al Libro</i>	<i>J 12</i>
<i>4 Carne alli miseri che riempiono il uolto, e spignar la cap. pella, e pianar l'Altar, pianer, e spignar</i>	<i>J 20 = 10</i>
<i>4 lno mercedi delle festive p.d.</i>	<i>J 44</i>
<i>piu contati al Draghihienich & tal conto</i>	<i>J 44</i>
<i>piu al mio And. Alfrevicich & conto del debito 1747</i>	<i>J 55</i>
<i>Jed a mio matio marconich a conto del debito 1747</i>	<i>J 51</i>
<i>pegi & prender un Corzonal</i>	<i>J 5</i>
<i>Un compari chiodi & ferestre</i>	<i>J 1</i>
	<i>J 261 = 1</i>

*Sono pure state covate a mio matio marconich
 J 58:4 & inv. gado delle fue gnare, quel solo
 fu esito dei Vikici -*

ob. Grgo 1750.

Stanje blagajne godine 1750.

potpuno dovršenje krova 30 lira, na pržinu, ožbukavanje nutarnje strane zidova, njihovo bijeljenje i majstorske dnevnice 135 lira, a za hranu njima i pripremljenu prigodom posvete crkve za nadbiskupa i ostale sudionike 137 lira. Vina je što su ga za vrijeme spomenutih radova popili majstori i pomoćni radnici i što se popilo prigodom spomenute posvete potrošeno ondašnjih 12 barila, što je 1078 litara.

U novom zvoniku podignutom na vrh crkvenoga pročelja bilo je mjesta za više zvona. Stoga su se Tadija Srdanović i Ivan Šušić, crkvinari za računsku godinu 1753./1754., nakon što su kostanjskoj crkvi isplatili dug od malo više od 155 lira, pobrinuli da se u Veneciji kupi „veće zvono“, za koje se tražilo 27 zlatnih cekina, odnosno 1296 dalmatinskih lira, a oni su ih unaprijed na račun dali 19, što je iznosilo 912 lira. Za prijevoz toga zvona iz Makarske, gdje ga je tamošnji biskup blagoslovio, do Podviseća plaćene su 24 lire. Dakle, ostali su te godine dužni mletačkoj ljevaonici 384 lire.

U godini 1754./1755., kad su crkvinari bili Ilija Šarac i Luka Topić, dano je makarskih 14 barila i 11 oka vina radnicima koji su postavili zvono.

U sljedećoj 1755./1756., za crkvinara Mije Srdanovića i Antona Vuknića (Rabotega), vršene su pripreme za izradu novih vrata na crkvi i ormara u sakristiji.

U godini 1756./1757. pod upravom crkvinara Ilije Šarca i Luke Vukasovića na red je došao stolar koji je od orahova drva izrađivao sakristijski ormar. Za njegovu prehranu, daske i čavle potrošeno je 50 lira, a za rad su mu dane 42 lire. Za daske nabavljene za novi oltar plaćeno je 27 lira, a drvorezbaru za izradu i pozlatu 1450 lira.

Sljedeće godine 1757./1758., dok su na čelu crkvinarstva bili Šimun Toma-

sović i Jure Sovuljević, nastavljeno je i dovršeno rezbarenje budućeg oltara, a zidari su se ponovno prihvatili posla pripremajući miniranjem kamenje za gradnju kapele u kojoj će taj oltar biti postavljen.

Godine 1758./1759. crkvinari Ivan Šušić i Luka Vukasović pobrinuli su se, na talijanskomu piše: „per soffitar la chiesa“. Nije posve jasno što to zapravo znači. Budući da je crkva sagrađena na svod, pa se nije moglo raditi o plafonu, a za taj su pothvat nabavljene grede, daske i čavli, smatramo da glagol „soffitar“ u ovom slučaju znači napraviti kor u crkvi, iznad njezina prednjega dijela. Za to je potrošeno 330 lira.

Nekoliko listova u knjizi ne dostaje pa se ne zna kad je dovršena kapela u koju je postavljen glavni oltar, a ni koliko je ukupno novca za nju potrošeno.

U godini 1762./1763. za službe crkvinara Tome Ilijaša i Jure Šarca uređena je grobnica u crkvi za ukop umrlih svećenika (za nadgrobnu ploču i na nju postavljene kuke od željeza dano je nešto više od 21 lire)

Za crkvinara arambaše Jure Pervana i Ante Vukasovića g. 1765./1766. stolar je Mate Kirigin izradio za crkvu nova vrata i vratašca za krstionicu od arišova drva te ih obojao, a prozori i zvijezda su ostakljeni. Ukupni je trošak iznosio 625 lira.

Kirigin je, čini se, umro i pokopan u Kućićima. To zaključujemo po tome što mu je u tijeku godine 1767., za crkvinara Luke Vukasovića i Ivana Šušića, na crkveni trošak naručen nadgrobni križ od kamena, plaćen 48 lira. Postavljene su novoizrađene ispovjednice, za koje je potrošeno malo manje od 39 lira. Osobito je zanimljiv računski stavak u kojem je zabilježeno da je te godine u Veneciju poslano 400 lira na račun (kapara) za nabavu još dvaju zvona, velikoga i maloga.

Ta su zvona tijekom računске godine 1768./1769., u kojoj su crkovinari bili Grgo Tomasović i Lovre Vukasović, dovezena iz Venecije u Makarsku, razumije se brodom, tu bila blagoslovljena, potom prevezena morem i Cetinom do Podvišća, pa odatle dopremljena do crkve Sv. Luke, teško se je domisliti kako, jer to je u ondašnjem bespuću morao biti pravi podvig, te stavljena na svoja mjesta u zvoniku. Dug je ljevaonici u potpunosti podmiren s još 98 lira, a ostali troškovi su iznosili ukupno nešto manje od 37 lira. U istoj su godini nabavljena tri oveća kamena križa te postavljena na uglove stare ograde, oko crkve i groblja, zacijelo kamene, za što su dali 75 lira. Te je godine župu službeno pohodio splitski nadbiskup Ivan Luka Garagnin.

Gore navedeni izraz „malo zvono“ vjerojatno se odnosi na ono koje je i danas u crkvi s desne strane glavnoga oltara, a na koje se obično zavoni prije početka sv. mise i preko podizanja. Svakako u računima je za 1769./1770. navedeno da je za postavljanje zvona „u crkvi“ plaćeno 5 lira i 4 šolda.

Poseban spomen zaslužuju podaci iz računске godine 1770./1771., u kojoj je pod vodstvom crkovinara Petra Sovulja i Luke Marunčića crkva nakon manje od dvadeset godina iznova pokrivena, a za glavni oltar u njoj izrađeno je novo svetohranište od drva, pozlaćeno i postavljeno. Za sve skupa potrošene su 332 lire, ne računajući crkavno vino što su majstori i drugi radnici za trajanja tih radova popili.

U godini 1775./1776., kad su crkovinari bili Mate Topić i Anton Zrnčić, ponovno je u službeni pastirski pohod došao nadbiskup Ivan Luka Garagnin. On je tom prigodom posvetio novi glavni oltar. Za izdavanje svečanog dokumen-

ta o toj posveti plaćeno je nadbiskupskoj kancelariji 17 lira i 10 šoldi. Zacijelo je bio čuvan u župnom arhivu do g. 1943., kad je sve izgorjelo.

Veliko iznenađenje pruža stavak naveden u računima za g. 1778./1779. u kojemu piše da je za zvona, „veliko i jedno malo“, nabavljena u Veneciji tada plaćeno nešto više od 1211 lira (1211:10), a ukupno 54 lire dane za željezo i kovaču. Tu nije obrazloženo, zašto je ponovno trebalo kupovati zvona. Novi prilično veliki izdatak prouzročilo je u 1784.1785. „razbijeno zvono“. Za to je Petru Lučiću plaćeno 500 lira. Specijalna revizija obavljena u godini 1786. utvrdila je u svezi s tim i još nekim stavkama više nepravilnosti. U tom se dokumentu spominje prijenos zvona do Višća i prijevoz do Venecije.

Crkveni pod popločan je tijekom g. 1780./1781., kad su crkovinari bili Jure Vukasović i Jakov Topić. Ukupan trošak je bio malo manji od 146 lira, a uz to s potrošena četiri barila i dvije oke vina za piće majstorima i pomoćnim radnicima.

Nerodnih godina 1782. i 1783. nije se, naravno, trošilo crkveni novac na neke veće građevinske i slične pothvate nego je beskatmatno posuđivan izglednijim župljanima. U računsku je knjigu koncem g. 1782. uvršten popis tadašnjih domaćina kućnih zajednica, njih 43, s naznakom broja čeljadi u svakoj od njih. U drugom takvom popisu sastavljenom početkom g. 1783. kuća je 37 s ukupno 185 čeljadi.

Nakon prestanka gladi i nekoli-ko obilnih ljetina u računskoj je godini 1784./1785. popločan pod oko glavnog oltara u svetištu, a crkva obijeljena. Crkovinari su Ivan Srdanović i Anton Topić za sve to platili 151 liru. Tijekom tih radova potrošena su četiri barila crkavnoga vina.

Si porta la olio unito sumo ————— 2 Aii-
 Dev sei candidari d. non provisti in Venetia
 refano lire cinquecento una e lire quattro
 p. v. Co. libro val — 204 — Dev un Trivolo
 di Latton con una forovetta di ferro di 14 — Una
 Stamella di Lappa fatta a marello val 6 = io
 Dev stocca delli sudeti affeti di 4 = 6 — Dev una
 Croce d. Argento di affeto del peso d. onze dieci
 nove e mezzo Carichi d'enta due val d'argento
 e d'undeci l'ouzo importo M. V. di 114 = 5 = fattura
 della med. compreso il Cristo di metal indovato
 lire 50 = p. stocca della med. Croce p. v. di 2 =
 sono in tutto M. M. — 495 = i —
 Ce quali lire quattro cento nonanta cinque soldi
 uno p. m. Formano di moneta Longa di Dalmatia
 lire mille cento e ottanta otto dno ————— 21188 = i
 J. D. Sumo in tutto ————— 21599

Trošak za nabavu sujećnjaka i srbrenoga procesionalnog križa iz Venecije

Crkovinari arambaša Pavao Vukaso-
 vić i Mate Šušić u računskoj su godini
 1788./1789. naručili i dobili iz Venecije
 šest svijećnjaka za oltar od tuča težine 51
 libru, svaka po 4 mletačke lire, ukupno
 204 lire, kadionik od mjedi sa željeznom
 žličicom za 14 lira, ladicu za tamjan za
 lira 6 i 10 šoldi, s tim da su 4 lire i 6 šol-
 di isplaćene za pečaćenje tih predmeta,
 i još veliki procesionalni križ obložen sre-
 brom s Isusovim likom od pozlaćenog
 metala težak 19 i ½ unci (U slučaju da
 su pod tim općim izrazom mislili na uncu
 na koje se dijelila tzv. velika mletačka li-
 bra, onda bi taj križ težio oko 76 dg, a
 kao dijelovi male libre iznosili bi ukupno

oko 58 dg). Cijena samog srebra bila je
 214 lira i 5 šoldi, izrada križa uključuju-
 ći kip raspetoga Krista od pozlaćenog
 metala 50 lira, a donjega dijela u koji se
 uvlači koplje za vješanje crkvene zastave,
 odnosno crne svilene trake na sprovodi-
 ma, 2 lire. Ukupna cijena u mletačkim
 lirama bila je 495 mletačkih lira i 5 šoldi,
 što pretvoreno u dalmatinske lire, navodi
 se u tom pregledu župnih računa, iznosi
 1188 lira i dva šolda, a za sve skupa što
 je tom prigodom nabavljeno isplaćeno je
 1599 dalmatinskih lira.

Ta duga računaska stavka zaslužuje,
 smatramo, tako potanki prikaz na ovom
 mjestu najprije zato što je u njoj opisan

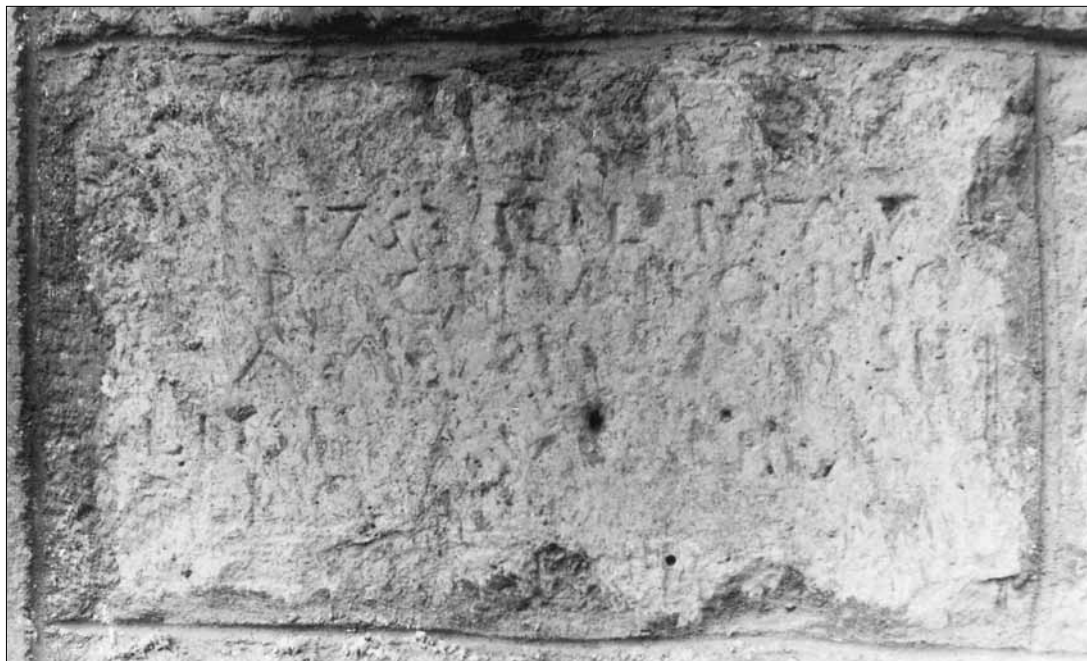
srebrni križ koji se još uvijek rabi na spvodima, dakle već 227 godina, a i stoga što je to posljednja stavka u toj staro računskoj knjizi kućičkoga crkvinarsta. Nakon što je omiški providur odobrio račune za tu računsku godinu, a briga za crkvenu imovinu u idućoj godini povjerena Iliji Šarcu pok. Ivana i Tomi Šarcu pok. Petra, on je naredio da se u tu knjigu, radi njezine trošnosti, više ništa ne upisuje nego za to nabavi nova. Tu je „novu“, kao i sve kasnije progutao, nažalost, plamen g. 1943.

Nesretna sudbina dviju ploča s posvetnim natpisima

Godine 1775./1776. dane su 24 lire za „ploču na pročelju crkve“ (*lapide in frontespicio di chiesa*). Taj odveć šturi izričaj nedvojbeno se odnosi na spomenploču s natpisom o gradnji te crkve i njezinoj posveti. Nestala je, nažalost, bez

traga. Vjerojatno su je razbili zidari pri rušenju toga pročelja prije produživanja crkve osamdesetih godina 19. stoljeća.

Kad se već o tome govori, dodajmo da je spomen ploča s natpisom o posveti izvršenoj g. 1753. bila naručena davno prije toga u nekoga zidara u Blatu na Cetini. Izrađena je, ali nije preuzeta. Ležala je na tlu u dvorištu usred blatskoga zaselka Franići sve do šezdesetih godina 20. stoljeća. Zanimljive podatke o njoj naveo je dr. don Miroslav Vulić u svojoj knjizi o nadbiskupu Antonu Kačiću, koja je napisana pred II. svjetski rat a tiskana u Rimu g. 1974. Naslov joj je Antun Kačić i njegovo „Boggoslovje dilloredno“. On tu piše da je ploča „duga 50. cm, visoka 42 cm, a ima natpis od osam redaka“. Kaže da je kućički crkvinari nisu preuzeli, jer joj je „jedan rub bio okrnjen“. Don Miro je na njoj uklesani latinički natpis, već tada mjestimice nečitljiv, ovako prepisao: „1753 Jul na 7 / Paciviko Bic/a

Posvetni natpis iz g. 1753. koji nije preuzet – Sada ugrađen u zid kuće pok. Cvitana Franića

Arcbiskup sp/liski posveti Cark/vu i oltar --- / -----/ ----- / u Kučići“.

Potpisani je, nakon što je dobio tu knjigu u ruke, prvom zgodom otišao u Blato s namjerom tu ploču s natpisom, kakva god je, kupiti i prebaciti u Kučiće. Cvitan Franić kojemu je tada pripadala, lijepo ga je primio, ali nekoliko godina prije toga ploča je upotrjebljena za zidanje njegove nove omanje kuće. Pri gradnji je jedan dio natpisnoga polja otklesan tako da sam natpis više nije cjelovit, a čitljivost mu je još slabija nego je bila u don Mirovo doba. Iz zida je i onako više nije bilo moguće izvaditi, a da se kuća ne ruši. Cvitan je otkrio i razlog te nečitljivosti. Natpisno je polje na dubljoj razini od svoga kamenog okvira, pa je ta strana ovećeg kamena dugo služila kao svojevrsni pladanj na koji se sipala sol da je liže konj privezan uz kuću, a sol polako izgrizala slova.

Župna crkva Sv. Luke u izvješću kućičkoga župnika don Stipana Jurićevića iz g. 1811.

U nadbiskupskom arhivu u Splitu sačuvana su izvješća o župama, župnicima i drugim svećenicima, župnikovim приходima i kapelanovim (gdje ga ima) od godišnjih i drugih doprinosa župljana, o župnim crkvama i njihovim posjedima i приходima, sastavljena vjerojatno na traženje tadašnjih francuskih vlasti. Župnik Jurićević u svom izvješću pod brojem 3. navodi da su u selu 43 kuće s ukupno 278 osoba u njima, a pod br. 6. „Carkva je parokijana imenom S. Luka. Sastavljena je od sela ovoga ima okolo 82 godišća. Ova služi za bogoštovje, a druge nema carkve od ovoga sela nijedne“. Na 7. pitanje o stanju „zidova i pokrova i ostali stvari, a tako i može li „uzdržati svoj puk“, odgovorio je: *Naodi se u stanju ubožno-*

mu, premda ima ona svoja potribita za službu. Kako zid jest tward. Dugljine je carkva lakata 14, širine 7, a visine 8. Pokrivena je s podananka !!/ oliti s početka pločom, s grundala, a ostalo s zavrom !!/ pokrivena kupom. Kapela od carkve duga lakata 7, široka lakata 5, a visoka 6 pokrivena sva kupom. Na istoj carkvi 3 zvona, 2 velika a 1 malo. Jedno je veliko razbilo !!/. Ostala potribita u carkvi za reć s. misu, prikazat s. sakramenat i ostala. Može uzdržat puk sridnjim načinom“.

Na 8. pitanje o dobrima župne crkve, tko zemlje obrađuje i koliki mogu biti prihodi od njih, odgovorio je: *Ova carkva parokijana imala je oдавna svoje zemlje, što su ostavili dobri karščani koji su pošli s ovoga svita. I ovim zemljam rade seljani svi za crkvu. I more na godinu intrada sva metnut kad po 30 talira, kad po 40, kad više, kad manje.*

Na 9. pitanje o tome ima li crkva duga, o pokrivanju troškova za bogoslužje i drugim teretima, odgovorio je: *Ova carkva jedina, parokijana, uzdarži se od zgor rećene intrade s njezini zemlja i vinograda. Potriba od voska i ulja i ostala potribita za bogoštovje po njezinim prokaraturim koje namišća za to puk od sela, koja priviđa isti kurat da su potribita, bez koji se nikako ne more bit; i kad rodi intrada, carkva more imat brez duga svoju siromašnu potribu, a poklen imalo izda intrada, odma valja da je dužna; a i sad je jednu bagatelu dužna. A ista carkva ne daje od svoga nikomu izvan od intrade deseto.*

Mjere za dužinu, širinu i visinu, što ih je župnik naveo u „laktima“, teško je posve sigurno i točno pretvoriti u metričke, jer mletački lakat mogao je imati dvije različite dužine, a razni autori koji su pisali o tim starim mjerama razlikuju se

prilike, istovremenoj gradnji i uređenju crkava u drugim selima nije sačuvala takva dokumentacija, pa se kućićki slučaj može uzeti kao neke vrste opći uzorak tijekom takvih radova i njihova financiranja za slučajeve drugih pothvata te vrste.

Analiza baš svih računskih stavaka s podacima o prihodima i rashodima omogućila bi bolje poznavanje privrednog stanja i kretanja u cijelom omiškom kraju tijekom tih četrdesetak godina.

Kako više doznati o prvotnoj kućićkoj crkvi?

Nakon svega što je rečeno o starim crkvama Sv. Luke u Kućićima povjesničaru nije lako prihvatiti činjenicu da se tako malo zna o najstarijoj, zacijelo srednjovjekovnoj, ako ne baš tako staroj i lijepoj poput one Sv. Petra na Priku, barem sličnoj dvjema do danas sačuvanim srednjovjekovnim crkvama u okolici, onima Sv. Kuzme i Damjana u groblju na rogozničkoj Gorici i Sv. Nikole u Gornjim Brelima.

Pitanje je, bili se ipak moglo nešto više doznati i o toj prvotnoj crkvi Sv. Luke, je li bezizgledan pokušaj sigurnog određivanja vremena njezine izgradnje, barem s približnom točnošću, njezinih dimenzija i nekadašnjeg izgleda.

Mogućem otkrivanju neke sada nepoznate pisane dokumentacije o njoj jedva da se imalo možemo nadati.

Prave odgovore na ta pitanja mogla bi dati samo arheološka istraživanja u i oko sadašnje crkve. Slična istraživanja provedena nedavno na Mijovilišću i u Pločju nisu dovela do otkrića temelja navodne crkve Sv. Ivana, o kojoj govori samo usmena predaja. U slučaju traženja ostataka prvotne crkve Sv. Luke arheolozi zasigurno ne bi ostali kratkih rukava. O

Sjeverni zid glavne kapele. Raspoznaje se noviji dio zida oko naknadno proširenog prozora

njoj ne govori samo legendarna predaja nego je njezino postojanje zasvjedočeno u spisima nedvojbene autentičnosti već iz prve četvrtine 17. stoljeća i dalje. Ne očekuju se ovdje baš senzacionalni nalazi poput onih do kojih su došli arheolozi iskopavajući u i oko župne crkve Sv. Ciprijana u Gatima, gdje su otkriveni temelji bazilike iz 6. st. i starohrvatske crkvice iz 11. st. Ipak je na mjestu pitanje, nije li selo Kućice po obilju plodne zemlje i po brojnosti živih izvora vode od svih sela naše okolice najbližnja Gatima, što više ono u tome prednjači. Arheologinja gospođa Vedrana Delonga otkrila je u Kućićima tragove života na visokoj civilizacijskoj razini iz 2. st. poslije Krista, utvrdila postojanje naselja prilično bogate zajednice iz srednjega vijeka čije je grobište bilo na Mijovilišću te iznijela razložitu pretpostavku da je u isto vrijeme postojala druga zajednica na području užeg lokaliteta Kućice, na prostoru koji okružuje crkvu Sv. Luke.

Znameniti hrvatski arheolog don Franje Bulić na pitanje, zašto se bavi arheološkim iskapanjima kamenja, odgovorio je rečenicom: „Iz kamena povijest, a iz povijesti svijest“. To vrijedi i za naš slučaj.

Ljubiti svoj dom

Domovino draga, u pleteru tkana,
iz njedara ružo, suncem obasjana.

Srce mi je tobom divno zakićeno,
ponosno i gordo za ljubav je spremno.

Sloboda je sveta iz krvi ponikla,
viteškoga boja heroja, ratnika.

Iz majčine suze, krunice od zlata,
pjesme djevojačke, vjere u Hrvata.

Domovino draga, zrcalo si raja,
Božja te je ruka baš za vječnost tkala.

Srce mi je tobom divno zakićeno,
ponosno i gordo za život je spremno.

Stijeg tvoj snagu daje, nježnom biću
mom
jer dužnost je srca ljubiti svoj dom!

Branka Mlinar, Omiš

Sonetni epitaf

*(Hrvatskom i hajdučkom vojniku
- Žanu Ojdaniću, 1971.-2016.)*

Na grobu mome pomoli se, brate,
u molitvi smjernoj za sve Hrvate.
Dok sklopljene ruke čvrsto se pletu
živi za ljubav, Domovinu svetu.

I glas svoj pusti pa zapjevaj brate,
uz predivne zvuke Lijepa Naše.
U mudrosti križa snagu potraži,
jer istina uvijek život osnaži.

Pred svima cjelov na stijeg položi
odlučno, žustro kao ratnik sunca,
neka se ljubav domovinska množi
i hrvatsko srce ponosno kuca.
Živi na svome gdje Gospod nas složi
u predivnoj zemlji, njedrima Božjim.

Branka Mlinar

Hrvatska predsjednica

Svjetlo slobode, lijepa kao lijepa vila,
Predsjednica Kolinda, voli je nacija cila.
Na prisezi njena riječ je bila:
„U srcu te nosim, domovino Hrvatska mila“.

Grli stijeg i lentu ljubi uz veselje ljudi,
Domovinske i iseljene Hrvate spaja i budi.
Ona svoju radost nije krila,
Ljubim svaku tvoju stopu Hrvatska moja mila.

Jadran, Baltik put je naše sreće,
Balkanska regija Hrvatska biti neće.
Tuđmanovim europskim vrijednostima Hrvatska kreće,
Hrvatska predsjednice, ti si „naše cvijeće“.

Stipe Topić

Nosim jedno hvala

(Thomasu Crowleyu –Ircu) (19. 02 . 1949. - 10. 06. 1995.)

Tišina zemlje tragove ljubavi otkriva,
stope slobode utkane u radost svitanja.
U njedrima sjenovitih čempresa, herojsko srce počiva.
Molitva pjesmu otvara, svjetlo nade plamti u srcima.
Stijeg hrvatski vijori na lađama, sunce se morem razliva,
uzdiže ponos valovlja.
Iz gnijezda sigurna, golubica bijela izlijeće,
pred križem zastaje i glasno zbori: Dobro vam jutro, heroji!
Nosim jedan cvijetak nježnih latica
za dragog Irca, Thomasa Crowleya.
Hrvatskog ratnika srca hrabrog, većeg od Velebita.
Nosim jedno hvala za anđela s Južnog bojišta
čija su krila nad Škabrnjom bila.
Spremnno letjela Svilajom, Popovim poljem, Maslenicom
i letom smjelim stranice povijesti pisala
iznad Drniša, Biograda, Dubrovnika...
Nosim jedan cvijetak sjećanja,
uspomenu na dragog Irca, Thomasa Crowleya
što Hrvatsku ljubljaše dušom svom i život dade za hrvatski dom.
On bješe ratnik protiv ratova svih,
on bješe borac protiv djela zlih.
On bješe glasnik pobjede, hrvatski vitez, čuvar istine.
U bonaci utihnulo more, pjesma se moja u molitvu sliva,
čuvajuć' herojsko srce dok sniva.
Molim te, Gospodine, počuj i usliši me.
Anđele svoje okupi sve, ovjenčaj heroje istinske
neprolaznim sjajem slave nebeske.
Na goru tihanu, visoku povedi bojnu nebesku.
Na izvor vječne radosti, u cvjetno proljeće,
gdje u molitvi koraci hrabrih jače odjekuju.
Gdje smo združeni svi u Tvojoi ljubavi
i gradimo život na ognjištu otaca,
u prelijepoj našoj Domovini
gdje cvate cvijet u kamenu i zvoni himna u pleteru.
Znam. Između Irske i Hrvatske razdaljina je velika,
ali premostilo ju je hrabro srce Thomasa Crowleya.
Nosim jedno hvala za dragog Irca,
za sve sokolove i sokolice
što živote svoje za dom hrvatski položiliše.
Pred križem Tvojim, ponosno stojim i ustrajno molim.
Gospodine, počuj i usliši me!

Daj nam čistoću, plam i jakost one iste ljubavi,
kojom su junaci naši Domovinu obranili.
Snagom obdari sve, okupi svoje anđele,
nek' cvjetnjakom rajskim himna heroja odjekuje.

Branka Mlinar

(1. nagrada na festivalu domoljubne poezije „Pjesmom protiv zaborava“, Vukovar 2015.)

Pršut

Skuvati raščike, onako u suvo,
a za začiniti, začvrjat slanine.
Ko to more platit, ko cukar je slatko.
Još za prilog dodat dobre koštradine

Lipo li je meso na špici pečeno,
posuto sa brašnon kad se počne cidit.
Od bravčića dvizca, da je crne dlake.
Uz bukaru vina kraj komina sidit.

Gušti su pojisti i dobre tripice
od mlade junice, može i janjeće!
Ko nji zna napraviti neka mene zovne.
Ist ću ih od jutra pa sve do naveče.

Da je bilo kako pod plovku uvatit'
desetak tičica bilo koje vrste,
lipo operušat i na tingul spremi.
Ko to zna napraviti, za lizat je prste.

A šta misliš da je baren kil jenguje,
koji žabji batak još dodati tome,
pa napraviti brujet su dosta kapule.
Isti ga sa puron, to paše svakome.

Znan, gušti su gušti, ne voli svak isto.
Riba, meso, tica, sve je lipo rana,
ali, najlipši je, priznati se mora,
tanko izvetani pršut od gudana.

Čovik 02.16.

Dernek na Zadvarju

Tu ti dušu liče gusle
i cintare, neke usne,
lipo cure iz svih sela,
svaka lipo i vesela.

Tu ćeš naći lipo momka,
vitka, zdrava, baš od oka,
to je jedno lipo misto,
na svetog Antu uvijek isto.

A tek svita kol'ko ima,
al' ne stižu na konjima,
dođi, vidi tu milinu,
svi prolaze uz Cetinu.

Kada vidiš ritku ticu,
što obliče Gubavicu,
Gubavica kako hući,
Zatvori oči i muči, muči.

Usrid lita, kako ladi,
oni njeni vodopadi,
vidiš puno ljudi, dice
poviš' strašne Gubavice.

A Zadvarje čvrsto stoji
na stinama starim, svojih
nek' i dalje dragom Bogu
mole lizuć' golih nogu.

Na kolina mole, znate,
pomoć će im sveti Ante,
on pomaže nama, djeci,
ko i prije naši preci.

Antica Mihaljević rođ. Srdanović

More

More vidim u srebrnim
kapljicama kiše
more vidim u suzama
mojim slanim
more vidim...

More je kao dah
kao prah.
More vidiš danas, a
već ga sutra nema.

Antea Topić, 5. r.

Na vjeronauku Tko je za mene Isus Krist?

Tko je za mene Isus Krist? To je teško pitanje.

Isus Krist je za mene Bog koji nas je preko svojih djela i nauka učio kako se približiti Kraljevstvu Božjem. I na kraju svog zemaljskog života dobrovoljnom smrću na križu nam otvorio vrata raja. On je za mene Bog, koji se za nas ljude, koji smo grješni, dao razapeti na križ, samo da bi nas spasio od pakla.

On je čovjek u kojeg bi se trebali ugledati i Bog kojem bi se trebali moliti.

Kažimir Sovulj, 8. r.

Svaki kraj jedan je novi početak

Svi znamo da 10. lipnja završava još jedna školska godina. Ostaloj djeci to je kraj, ali nama osmašima jedan je novi početak.

Većina nas zna što ćemo upisati. I

sada na kraju rado se sjetim prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda, dok smo još bili djeca. Ima nas šestero i jako dobro se slažemo. Nas je četiri dječaka i dvije cure. Evo, sad ću o svakome po malo. Petra je uzorna, većinu puta mora biti kako ona hoće, ponekad nas „ubije“ sa svojim pričanjem, ali sve u svemu je dobra. Anđela, uvijek, ali baš uvijek, želi da je sve po njezinom, ali mi smo na to navikli i ne damo se. Kažo je dobar, pametan, pristojan i još mnogo toga. Uvijek je u stanju pomoći i ponekad, kako bi Josip rekao, digao se na lijevu nogu. Tomo je dobar, ali nekad stvarno puno priča. Josip je čovjek za zabavu, voli se zezati, ma jednom riječju kralj! I sada kad me netko pita hoće li mi nedostajati, pa normalno da će mi nedostajati! Djeca kažu da je škola dosadna, mislim da je i meni nekad dosadna, ali ovakva ekipa „ubije“ tu dosadu. U srednjoj školi upoznat ću novu ekipu, ali sigurno neće biti kao ova. Mislim da imamo dobre nastavnike i dosadašnje razrednice, koje su se uvijek o nama brinule.

Zato, dragi prijatelji, nikad vas neću zaboraviti. Nadam se da nećete ni vi mene. Nemojte biti tužni jer ovo nije kraj, nego jedan veliki početak.

P.S. Neće mi nedostajati samo osmaši nego i svi učenici ove škole.

Stipe Bartulović, 8. r.

Slijedeći stope vjernih predaka (Hodočašće osmaša u Udbinu)

Ova godina je posebna, ne samo zbog toga što je to kraj našeg osmogodišnjeg

školovanja, nego i zato što je to početak dubljeg shvaćanja kršćanstva.

Kao osmaši ove godine išli smo u Udbinu, na kratko hodočašće, kako bismo naučili više o našem vjerovanju i prošlosti Hrvatske. Uvijek sam se pitala zašto idemo baš u Udbinu, nikad mi to nije bilo jasno, ali sada sam shvatila. Tamo idemo jer je to bilo središte velike Krbavske biskupije, tamo se dogodila Krbavska bitka, u kojoj su sudjelovali Hrvati i Turci. Naravno, Turci su bili mudriji i pobijedili. Osim Udbine posjetili smo i Kninsku tvrđavu, kao i Klišku koje su imale veliko značenje za našu obranu. Obišli smo i crkve. Bile su to crkve hrvatskih mučenika, crkva sv. Marije, sv. Spasa. Meni

se sve sviđjelo, svugdje sam se osjećala odlično, ali poseban dojam mi je ostavila Kninska tvrđava. Napor i trud koji je trebalo uložiti svidio mi se, a pogled, kad sam se popela, bio je neopisiv. Kao Hrvat katoliku, znači mi to što sam mogla osjetiti bar mali djelić bitke i borbe za svoju crkvu, narod, domovinu.

Svako to mjesto na kojem smo bili podsjetnik je da trebamo biti kao preci, ne odustati, graditi, iako znamo da će možda biti srušeno. Vjerovati Bogu, iako znamo da ćemo biti napadnuti. Vjera u Boga će nas uvijek spasiti i pomoći nam. Bez obzira na poraze, Bog je uvijek tu.

Petra Kovačić, 8. r.

PUTEVIMA ZLATNE NAŠE SLAVONIJE

(Ekskurzija sedmih razreda)

Ekskurzija se približila, kao i pripreme za nju. Večer prije ekskurzije pokušao sam se sam spakirati, ali ipak je mama morala uskočiti i to uredno posložiti, i naravno, usput mi održati predavanje na što trebam paziti i kako se ponašati. Ujutro rano stigli smo u Omiš. Ušli smo u bus i upoznali se s vodičem, koji je kralj i krenuli prema Splitu. Vožnja je dugo trajala, ali napokon smo stigli u Đakovo. Tamo smo razgledali ergelu lipicanaca i đakovačku katedralu, koja je velika i lijepa i drugačije građena nego naše katedrale. Krenuli smo prema hotelu i svi smo bili jako iscrpljeni od puta. Uzeli smo ključeve od soba i potom smo sišli na večeru. Iza večere, usprkos umoru, išli smo u disco i bilo nam je super! Nakon disca smo se išli odmoriti, ali su nas napali komarci s kojima smo se bori-

li sve do jutra. Drugi dan nakon doručka otišli smo u Osijek i razgledali glavni trg, konkatedralu, koja je, po mom mišljenju, ljepša od one u Đakovu. Nakon Osijeka krenuli smo u Kopački rit i vozili se brodom. Ručali smo na lijepom imanju Orlov put i igrali razne igre, NR. potezanje konopa i sol. Nakon igara, išli smo se kupati na bazene u Osijeku. U hotelu smo večerali, ponovno se zabavljali u discu i išli spavati. Ovaj put su nas komarci pustili da se malo odmorimo. Treći dan je bio najbolji. Plan je bio Vukovar-Vinkovci. Prvo smo posjetili dvorac Eltz, koji nas nije previše oduševio, zatim mjesto sjećanja - vukovarsku bolnicu, križ na Dunavu, vukovarski vodotoranj i spomen dom na Ovčari. Tamo smo se pomolili za sve poginule. Posjetili smo i Memorijalno groblje Domovinskog rata. Bili smo

i u Memorijalnom centru Domovinskog rata smještenom u prostorijama vojarne 204. vukovarske brigade. Nakon toga trećeg dana bili smo pod dojmom svega što smo vidjeli, što je naša domovina doživjela u prošlosti. U Vinkovcima nas je čekao program Living history, kroz kojeg smo se upoznali s povijesnim osobama iz Vinkovaca, poput Josipa Kozarca, Antuna Reljkovića i dr. Nakon Vinkovaca povratak u hotel i zadnja večer disco zabave. Svi smo se tu večer dobro zabavili i družili. Četvrti dan je bilo najteže slušati vodiča kako priča jer smo malo spavali. Plan je bio Našice-Kutjevo-Omiš. U dvor-

cu Pejačević tražili smo fotelje kako bi se odmorili. Nakon toga smo posjetili zoo-loški vrt Bizik, i tu smo hrabro držali zmije oko vrta i „družili se“ s mnogim životinjama. U Kutjevu posjet vinskim podrumima i ručak. Nakon toga povratak kući, uz kraća stajanja. Kad sam došao kući, kasno navečer, ispričao sam roditeljima kao mi je bilo i otišao spavati. Sutradan sam se probudio u kasnim popodnevnim satima.

Svakako, cilj je bio zabaviti se i nešto naučiti, a to smo uistinu i uspjeli.

Stjepan Vukasović, 7. r.

Jesu li neki od njih autori ovdje uvrštenih radova?

KRONOLOŠKI PREGLED DOGAĐAJA U ŽUPI KUČIĆE

(od prosinca 2015. do lipnja 2016. godine)

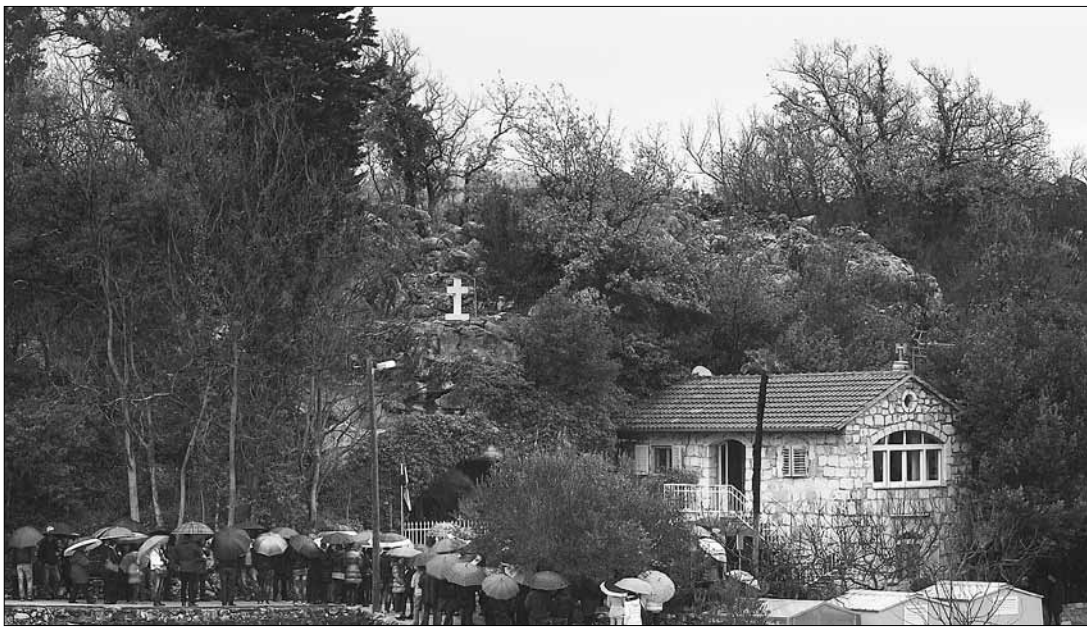
25. prosinca 2015. - U radosti župnog zajedništva proslavljen je Božić, najradosniji kršćanski blagdan. U novo obnovljenu župsku kuću smjestio se župnik don Ljubo Bodrožić, koji je do tada privremeno stanovao u župnoj kući na Slimenu.

26. prosinca 2015. - Na blagdan sv. Stjepana prvomučenika župnik je svečano blagoslovio nova vrata na staroj župnoj crkvi sv. Luke. Dvoja vrata (glavna i mala) dar su iseljenih Kučićana iz Kanade, Australije, Amerike i njihovih prijatelja, a izradio ih je majstor Frane Tomasović pok. Bogoljuba. (Imena donatora objavljena su u prošlom broju župskog lista).

10. veljače 2016. - Čistom srijedom počela je Korizma, vrijeme u kojem se uz molitvu, pokoru, post i dobra djela pripremamo za Uskrs. Svetu misu na Pepelnicu služio je župnik don Ljubo Bodrožić.

11. veljače 2016. - Svečanom svetom misom po hladnom i kišnom vremenu u zavjetnoj kapelici u Tomasovićima proslavljen je blagdan Gospe Lurdске. Uz župnika svetu misu je predvodio i propovijedao don Domagoj Jelača, mladi župnik poljičkih župa Srijane - Dolac Gornji i Trnbusi.

4. ožujka 2016. - Kod škole u Kučićima postavljena je automatska meteorološka postaja. Postaja mjeri temperaturu, vlažnost i tlak zraka, brzinu i smjera

vjetra, te količinu oborina, a meteorološki podaci su dostupni putem interneta.

6. ožujka 2016. - U Kučićima završen 2. Humanitarni memorijalni malonogometni turnir „Chombe“. Na turniru je bilo ukupno prijavljeno 92 malonogometne ekipe (muške, ženske, dječje), a igralo je 88 ekipa. Na dan finala odigrana je revijalna utakmica između organizatora malonogometnog turnira i MNK Ustanik iz Splita.

6. ožujka 2016. - Na četvrtu korizmenu nedjelju, održan je tradicionalni križni put vjernika Omiškog dekanata u župi Katuni – Kreševo. Pobožnost je započela u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije - Posrednice svih milosti gdje su koncert održali Pučki pivači Donji Kaštli. Molitvu Križnog puta sa vjernicima omiškoga dekanata predvodio je župnik Lovke Rogoznice don Zvonimir Mijić.

24. - 27. ožujka 2016. - Svečanom liturgijom i tradicionalnim pobožnostima obilježeno je sveto vazmeno trodnevlje (Veliki četvrtak, Veliki petak i Velika subota), te naš najveći blagdan **Uskrs**.

25. travnja 2014. - Na blagdan sv. Marka, svetu misu u staroj crkvi služio je župnik koji je prema tradiciji župe obavio blagoslov polja.

29. travnja 2016. - Drugog dana devetice sv. Dujmu, u splitsku prvostolnicu hodočastili su vjernici Omiškog i Poljičkog dekanata. Euharistijsko slavlje u katedrali sv. Duje predvodio je don Ljubo

Bodrožić, župnik župe Kućice i dekan Omiškog dekanata. Misno slavlje pjevanjem je obogatio Muški zbor župe sv. Mihovila arkandela iz Kostanja. (Opširnije u posebnom osvrtu ovog broja).

15. svibnja 2016. - Na blagdan Duhova u župi Kućice sakrament Križme primilo je 16 mladih vjernika i vjernica naše župe. Svetu Potvrdu u ime Crkve podijelio im je izaslanik oca nadbiskupa, prof. dr. Mladen Parlov, koji je predvodio misno slavlje i propovijedao. Uz nje, svečanu svetu misu slavili su dr. don Slavko Kovačić i župnik don Ljubo Bodrožić.

26. svibnja 2016. - Blagdan Tijelova - spomen na ustanovljenje Euharistije, svečano je proslavljen svetom misom, te procesijom i blagoslovom s Presvetim oltarskim Sakramentom.

29. svibnja 2016. - Posljednja nedjelja u svibnju bila je posebno svečana u našoj župi. Prvi put dragog Isusa u Euharistijskim prilikama primilo je devet prvopričesnika.

Ć. Tomasović

Izlet pjevačkog zbora i ministranata u nacionalni park Krka

Na Uskrsni ponedjeljak, 28. ožujka ove godine mješoviti pjevački zbor mladih i ministranti župe Kučiće sa župnikom don Ljubom Bodrožićem bili su na jednodnevnom izletu u Nacionalnom parku Krka.

Uz naše župljane, u istoj grupi bili su i vjernici iz susjedne župe Slime sa župnikom don Ivanom Sučićem. Povod ovom izletu bilo je misno slavlje koje se na Uskrsni ponedjeljak već godinama tradicionalno slavi na rijeci Krki unutar istoimenog nacionalnog parka.

Ovaj Uskrsni Emaus svake godine privlači sve više i više vjernika, ne samo iz Šibenske, nego iz brojnih župa susjedne Splitsko-makarske i Zadarske biskupije. Vjernici se drugog dana po Uskrsu spominju puta uskrsnulog Isusa u Emaus i njegova prvog susreta s učenicima. Na-

ime, nakon Kristova uskrsnuća učenici su Isusa sreli na putu iz Jeruzalema u obližnje mjesto Emaus, gdje su ga prepoznali u lomljenju kruha.

Zbog toga se na taj dan mise slave u mnogobrojnim svetištima, gdje se povezuju hodočašće i odmor. Tako je bilo i ove godine na Krki. Svečano misno slavlje na Skradinskom buku pohodilo je mnoštvo vjernika koji su u Nacionalni park Krka došli samostalno ili organizirano po župama.

Svetu misu je uz dvadesetak okupljenih svećenika predvodio šibenski biskup Ante Ivas. „Poruka koje ovo slavlje nosi je uskrsna“, kazao je u propovijedi šibenski biskup. „Isus je svojim uskrsnućem otvorio vrata života. Isus je uskrsom uspostavio novi poredak dobra Božjega koji ne završava grobom nego životom Božje

kakvoće. Put kojim je Krist prošao put je u novi u smisao života, u blagoslovljeni život, u život s punim dostojanstvom“, poručio je prisutnima biskup Ivas.

Okupljene vjernike pozdravio je domaćin, župnik Skradina don Gabrijel Jagrinec, koji je istaknuo Isusovu prisutnost u euharistijskom zajedništvu, te smisao Emausa u zajedništvu, prepoznavanju i susretu s Kristom u našim životima. Na kraju misnoga slavlja biskup Ivas je blagoslovio darovani kruh kojeg su hodočasnici zajednički lomili i blagovali. Nakon zajedničke duhovne i tjelesne okrijepe u prelijepoj prirodi Nacionalnog parka Krka, naši hodočasnici su brodom doplovili do obližnjeg gradića Skradina. Vožnja turističkim brodom po krškoj ljepotici Krki najviše se sviđjela našim ministrantima. U Skradinu, nekad

biskupijskom sjedištu, dočeka nas je ljubazni domaćin vlč. Jagrinec, rodom iz Varaždinske biskupije. On je gostima iz omiškoga kraja pokazao baroknu župnu crkvu Porođenja Blažene Djevice Marije iz 18. stoljeća, a zanimljivost je da su tu crkvu Male Gospe izgradili Mlečani na temeljima nekadašnje katedrale koju su razorili Turci. U toj crkvi posebno su vrijedne orgulje ugrađene u konstrukciju pjevališta 1776. godine, a zbog svoje vrijednosti, proglašene su državnim kulturnim dobrom.

Poslije obilaska Skradina, po povratku kući, veseli hodočasnici iz Kučića i Sliмена nakratko su se zaustavili u Trogiru i obišli staru jezgru ovoga drevnog grada u srcu Dalmacije.

Ć. Tomasović

Meteo podaci iz Kučića dostupni su putem interneta

O d 4. ožujka 2016. javno su, putem interneta dostupni meteorološki podaci s automatske meteorološke postaje u Kučićima koja je smještena u dvorištu osnovne škole. Osnovna škola Josip Pupačić kupila je i instalirala modernu postaju marke Davis Vantage Vue. Postaja mjeri temperaturu, vlažnost i tlak zraka, brzinu i smjera vjetrova, te količinu oborina.

U sklopu obogaćivanja vannastavnih programa i aktivnosti za učenike, od sada će učenici (i svi oni koje to zanima) više doznati o meteorološkim specifičnostima **Kučića** i meteorologiji općenito unutar GLOBE projekta, rekao nam je voditelj projekta profesor geografije Ivica Štrbac.

Meteorološki podaci iz Kučića, koji se osvježavaju svakih 5 min, korisnicima interneta dostupni su preko web stranice *kucice.hr*, web stranice škole OŠ "Josip Pupačić" Omiš ili izravno preko Crometeo mreže postaja Pljusak.com, putem linka: <http://pljusak.com/meteo.php?stanica=kucice>. Ć. T.

Sjećanje na branitelja SLAVKA SOVULJA

Kao i dosadašnjih godina, Kučićani i mještani Zemunika Donjeg prisjetili su se poginulog Hrvatskog branitelja Slavka Sovulja pok. Stipe iz Kučića. Njegovi prijatelji, Hrvatski branitelji dragovoljci Domovinskog rata i vatrogasci iz Kučića, te mještani Zemunika Donjeg okupili su se na svetoj misi u župnoj crkvi Kraljice mira – Kraljice Hrvata u Zemunik Donjem. Toga dana, u o toj župi u srcu Ravnih Kotara bila je svečanost Prve svete pričesti, a na misnom slavlju okupljene je srdačno pozdravio župnik don Jerko Vuleta, koji je posebno naglasio koliko je važno da se nikada ne zaborave Hrvatski vitezovi koji su nesebično dali svoje živote za Domovinu i sve nas.

Nakon svete mise, kod spomen obilježja poginulom hrvatskom bojniku Slavku Sovulju na lokalitetu Gradini (uzvišenje na kojem je nekad bio stari Zemunik) položeno je cvijeće i upaljene su svijeće, a župnik Vuleta je izmolio molitvu odrješenja.

Slavko Sovulj pok. Stipe rođen je 1966. godine. Bio je hrvatski dragovoljac, pripadnik IX. bojne HOS-a. Teško je ranjen u Zemunik Donjem (pokraj Zadra). Preminuo je 12. svibnja 1992. Uz vjerske obrede i vojne počasti pokopan je 15. svibnja 1992. u rodnim Kučićima.

Slijedeće godine, u svibnju 2017. obilježiti će se 25. godišnjica njegove pogibe za slobodu Hrvatske.

I. R. / Ć. T.

DJEČJI VRTIĆ

Da li će predizborna obećanja o otvaranju dječjeg vrtića u Kučićima samo ostati puka želja Kučićkog pučanstva, da li će se vrtić urediti u neadekvatnom prostoru, da li će biti dovoljno djece za provođenje programa, koji će sve programi biti provođeni? Ta i slična pitanja motaju mi se po glavi već više godina na spomen bilo koje infor-

macije o vrtiću u Kučićima. Budući da već devetnaestu godinu moj suprug i ja upravljamo vrlo uspješnom predškolskom ustanovom, te raspoložemo s nemalim iskustvom iz spomenute djelatnosti bila sam tako slobodna napisati ovaj osvrt odnosno analizu, više kao vlastita razmišljanja o temi.

Kao prvo odgovor na pitanje treba li Kučićima kao sredini dječji vrtić?

Moje mišljenje je – treba, svakako! Sve ono kvalitetno u odgoju što može doprinijeti napretku obrazovanja u bilo kojoj sredini a pogotovo ruralnoj svakako treba postići, pa ako je u pitanju i petero djece. Sustavno zapuštanje naselja Kučiće u odnosu na druga naselja Omiške općine od II. svjetskog rata do danas (usudim se reći iako u zadnje vrijeme vidimo pomake), daje Kućicanima pravo da traže i dobiju barem malo napretka, a najbolje ulaganje u napredak je kroz odgoj i obrazovanje djece.

Ako se želi organizirati program dječjeg vrtića, onda to mora biti po svim propisima i zakonima Republike Hrvatske, a posebno Zakona o Predškolskom odgoju, Zakona o Ustanovama, Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja, te drugim zakonima i pravilnicima koji reguliraju tu djelatnost.

Pošto Grad Omiš ima predškolsku ustanovu u svom vlasništvu (kojoj je osnivač jedinica lokalne uprave i samouprave), pretpostavljam da će vrtić u Kučićima biti područna jedinica Omiškog vrtića (kao što je uostalom i Osnovna škola).

No ono što je posebno bitno naglasiti, osim programa koji se u vrtiću provodi (cjelodnevni, poludnevni, kraći programi i sl.), jako je bitna i **zgrada dječjeg vrtića** koja mora biti po svim propisima i zakonima ove države u funkciji djelatnosti. Tako ona mora biti projektirana kao **prizemnica**, s ograđenim dvorištem u kojem su različiti sadržaji za boravak djece na zraku (sportski, ekološki i sl.),

ili **iznimno katnica** koja ima sve uvjete za dostupnost osobama s invaliditetom na gornje katove kao što je elevator, lift za invalidne osobe, ili rampa sa propisanim nagibom. Unutar zgrade moraju biti osigurane sve prostorije za boravak djece ovisno o broju skupina. Tu se moramo najprije osvrnuti na potreban broj skupina u tzv. primarnom desetsatnom programu. U sredinama koje imaju malo djece preferira se osnivanje mješovitih skupina koje mogu biti po dobi od 12. do 36. mjeseci (mješovita jaslička) koja može imati do 12 djece, te od 3+, odnosno 4+ godina do polaska u školu (mješovite vrtićke skupine) koja može imati do 23 djece. Znači ukoliko se želi osigurati boravak djece svih uzrasta u vrtiću za vrijeme trajanja rada roditelja na poslu (radno vrijeme vrtića od 5,30 do 16,30 radnim danom), potrebno je osnovati barem dvije skupine: jednu jasličku i jednu vrtićku skupinu, te osigurati barem dvije sobe dnevnog boravka djece površine cca 60 m² (tako se zovu vrtićke učionice) s pripadajućim sanitarnim čvorovima (kupaonicama prilagođenima predškolskoj djeci) i garderobama za djecu, a uz te prostorije mora se osigurati prostorija za pripremu obroka (kuhinja) jer ta djeca moraju dobiti 4 obroka za vrijeme svog boravka u vrtiću. Također je potrebno imati smočnicu za spremanje namirnica kao i odvojeno spremište sredstava za higijensko održavanje objekta, uređaja, opreme i posuđa. Objekt treba imati prostoriju za sastanke stručnog osoblja s korisnicima usluga kao i sastanke stručnog tima vrtića (zbornicu), a i sanitarne čvorove za zaposlenike i garderobe. Treba biti osigurana i prostorija za smještaj uređaja za pripremu tople vode i grijanja, jer takav objekt mora biti grijan u sezoni grijanja (u prostorijama boravka

djece preporučena temperatura zraka 22° C, a u kupaonicama 24° C). Znači zgrada vrtića bi morala imati barem 240 m² unutarnjeg prostora kao i minimalno 800 m² dvorišta. U takav objekt moglo bi se smjestiti maksimalno 35 djece prema najnovijem Državnom pedagoškom standardu.

Što se tiče zaposlenih u dječjem vrtiću tu su također Državni pedagoški standardi jasni: po svakoj osnovanoj skupini primarnog predškolskog desetsatnog programa zapošljavaju se dvije odgojiteljice/odgojitelja, vrtić mora imati u kuhinji 1 kuharicu/kuhara, ako se obroci spremaju u objektu, ili servirku/servira, ukoliko se obroci dovoze iz neke druge u ministarstvu zdravstva registrirane kuhinje. Pošto se osobni dohodci bitno ne razlikuju u ove dvije profesije preferiram zapošljavanje kuharice/kuhara i kuhanje u objektu. Također treba zaposliti i spremačicu/spremača za održavanje higijene u objektu (s radnim vremenom u poslijepodnevnim satima kada djeca odlaze iz vrtića pa se može pospremati i čistiti). Pošto bi taj vrtić bio vjerojatno podružnica Omiškog, onda bi stručni tim Omiškog vrtića kao i administracija bili zajednički i za vrtić u Kućićima. To su ravnateljica/ravnatelj, pedagoginja/pedagog, psihologinja/psiholog, defektologinja/defektolog, zdravstvena voditeljica/voditelj, tajnica/tajnik, računovodstvo i knjigovodstvo, kao i tehnička služba održavanja objekta i dvorišta (domari).

Po mojoj procjeni otvaranjem dječjeg vrtića u Kućićima otvorilo bi se 6 novih radnih mjesta, a ostala bi pokrivali postojeći radnici Omiškog vrtića.

Iz navedenog je razvidno da bi za gradnju dječjeg vrtića u Kućićima trebalo prvenstveno pronaći pogodnu lokaciju (gradilište minimalno 1000 m²) te osigu-

rati svu potrebnu infrastrukturu (pristupni put, parkiralište, ogradu oko parcele, komunalne priključke i instalacije, te bi građenje takve zgrade koštalo najmanje 240.000 eura, za što ni približno ne odgovara vrijednost gradonačelnikovog polovnog auta, uz dužno poštovanje liku i djelu gosp. Ivana Kovačića.

Možda će Vas čitanje ovoga mog teksta potaknuti na pitanje, što stoji iza mojih tvrdnji i zašto mislim da postojeći prostor u starom zadružnom domu nije prikladan, ali na to je pitanje dijelom odgovoreno baš u mojim navodima koje sam utemeljila većim dijelom na spomenutim zakonima i propisima, a nešto i na vlastitom iskustvu. Naime naša ustanova kojoj smo mi osnivači i uprava posluje po svim zakonima i pravilima naše države, podliježe svim institucijama i inspekcijama, te je organiziran rad u širokoj lepezi programa, gore navedenom desetsatnom, kao i kraćim i poludnevnim programima, obuhvaća 420 djece, zapošljava 48 radnika i radi u četiri objekta dječjih vrtića diljem Varaždinske županije.

Želja mi je potaknuti odgovorne u mjesnoj zajednici i roditelje da ne pristanu na smanjivanje standarda i površna rješenja, koji nisu u skladu s postojećim zakonima, jer bi u protivnom slučaju moglo sve vrlo brzo propasti. Neophodno je inzistirati na kvalitetnom, zakonitom i trajnom rješenju koje će omogućiti napredak našega mjesta, trajnu demografsku obnovu i ostanak mladih u toj sredini u kojoj se živi kvalitetno, a možda i povrat bar nekih iseljenih Kućićana.

Anka Tomasović,
odgojiteljica predškolske djece

DEVETNICA SV. DUJMU hodočašće omiškog dekanata

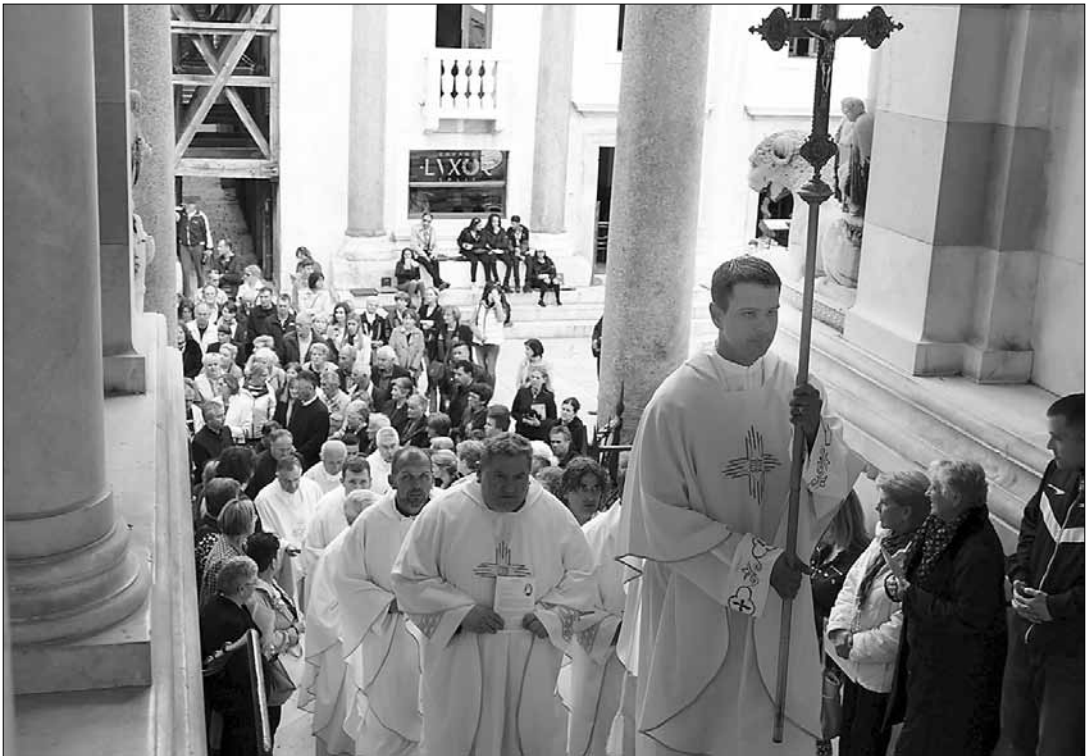
Povodom početka **Svete godine milosrđa** (koja je počela 8. prosinca 2015., a završava 20. studenoga 2016.), na svim katedralama u svijetu otvorena su sveta vrata – vrata milosrđa.

Tako je i u splitskoj prvostolnici sv. Dujma splitsko-makarski nadbiskup dr. Marin Barišić svečano otvorio Svetu godinu milosrđa 13. prosinca prošle godine. Time je splitska prvostolnica posvećena sv. Dujmu postala povlašteno mjesto primanja jubilejskog oprost.

Ovogodišnja devetnica i priprema za proslavu svetkovine svetog Dujma, zaštitnika grada Splita i Splitsko-makarske nadbiskupije bila je obogaćena prigodnim predavanjima, koncertima, te orga-

niziranim hodočašćima vjernika iz cijele naše Nadbiskupije u splitsku prvostolnicu.

U organizaciji Splitsko-makarske nadbiskupije i župe Uznesenja BDM, drugog dana devetnice sv. Dujmu, u petak 29. travnja 2016. u splitsku prvostolnicu hodočastili su vjernici Omiškog i Poljičkog dekanata. Uvodne obrede pred kapelicom Gospe od pobjede na Peristilu predvodio je dr. don Ante Mateljan. Nakon molitve i navještaja Evanđelja, svećenici i narod pjevajući su prošli kroz Sveta vrata katedrale sv. Dujma, a da bi u Godini milosrđa primili potpuni oprost, ispovjedili su svoju vjeru te molili molitvu na nakanu pape Franje.

Te večeri euharistijsko slavlje u splitskoj prvostolnici u zajedništvu vjernika omiškog i poljičkog dekanata predvodio je prečasni don Ljubo Bodrožić, omiški dekan i župnik župe Kučiće. U koncelebraciji bili su katedralni župnik don Tomislav Ćubelić, dekan Poljičkog dekanata don Vlado Đuderija i ostali svećenici iz ova dva dekanata. Na svetoj misi je pjevao muški zbor župe sv. Mihovila arkanđela iz Kostanja.

Don Ljubo Bodrožić u propovijedi je govorio o milosrdnom Bogu, Godini Božjeg milosrđa i jubilejskom oprost.

Naglasio je da nam, u nastojanju da i mi budemo milosrdni kao Otac, pomažu sveci zaštitnici. Jedan od njih je sveti Duje - biskup i mučenik, te Katarina Sijenska, mističarka i naučiteljica Crkve, čiji blagdan je slavljen upravo toga dana.

Nakon otpjevanog himna sv. Dujmu i svečanog blagoslova vjerničkoga puka, u splitskoj katedrali koncert je održao Mješoviti zbor mladih Župe Gospe od Zdravlja iz Splita. Zborom je ravnao fra Stipica Grgat, a na orguljama je bila č.s. Zorislava Radić.

Ć. T.

Šupuci na Slimenu odvjetak su staroga slimenskog plemena Petkovića

U natoč vrlo glasne vike protiv „revizije povijesti“ ona je u slučaju velikih povijesnih tema, a i malih kao što je ova neophodna. Zahtjev je napretka i daljnjeg razvoja svih znanosti, prirodnih i humanističkih, pa tako i povijesti.

Razumljivo je što „revizija povijesti“ smeta onim političarima kojima nije do istine ni do napretka nego samo do njihovih politikantskih ciljeva, ali za svakog je znanstvenika, pa i znanstvenog početnika, zapravo za svakog ljubitelja istine, revizija povijesti, ako se temelji na novo otkrivenim dokumentima, a ruši stereotipe, pogotovo one koji su rezultat ideološke promidžbe, ne samo prihvatljiva nego i vrlo poželjna i neodgodiva.

U ovom kratkom prilogu ne radi se o „reviziji povijesti“ o nekom spornom pitanju od ključnog značenja za narodnu povijest nego o posve običnoj i naoko nevažnoj temi iz prošlosti tzv. „malih ljudi“, pripadnika jednog roda iz Kučićima

susjednog sela Slimena. Kažemo „naoko“, jer pred Bogom nijedan čovjek, a u povijesti bilo kojeg naroda koji je svjestan samog sebe nijedan njegov pripadnik nije sasvim nevažan.

O čemu se zapravo radi. Prikazujući u našem 25. broju Zova rodnih ognjišta prošlost kućićkoga roda Sovulja, nekoć Sovuljevića, upozorili smo na činjenicu da se neki od Sovulja, koji su se poslije zbjega u Svinjšćima vratili u Žeževicu i gore živjeli poslije zvali Šupuci. Odlomak o tomu naslovljen rečenicom u upitnom obliku: „Je su li slimenski Šupuci odvjetak Sovuljeva plemena?“ glasi ovako:

Nakon govora o nadimku Šupuković, koji je sredinom 18. stoljeća upotrebljavan za žeževačke Sovulje ..., nameće se samo od sebe pitanje, nije li i slimensko prezime Šupuk zamijenilo starije Sovulj, drugim riječima, nisu li slimenski Šupuci također odvjetak žeževačkih Sovulja?

Na to smo pitanje skloni dati pozitivan odgovor. Zašto? U popisu iz g. 1686., u kojemu su navedene i kuće starih Slimerjana i one izbjeglica Grabovčana i Proložana, nema Šupuka. Prvi put se pojavljuju u popisu Slimerjana koji su g. 1703. plaćali državnu desetinu. U tom je popisu navedeno da Mijo Šupuk daje 5 varicaka pšenice, 5 ječma, 4 prosa i 6 boba i slanutka. Već samo ime Mijo upućuje na mogućnost da se radi o Sovulju, jer to je najčešće ime u Sovuljevu plemenu, od hajduka Mihajla spomenutog g. 1665. preko don Mijovila i njegova sinovca koji je nakon razlaza Sovulja iz Svinišća ostao ondje s njime, do imena Mijo ponavljano sve do novijih vremena u kućičkim Sovuljima, a i u slimenskim Šupucima.

U stanju duša župe Slime sastavljenom g. 1725. u istoj kućnoj zajednici navedena su četiri brata Šupuka: Ivan (r. oko 1691.), Juraj (r. oko 1696.), Stipan (r. oko 1699.) i Pavao (r. oko 1701.), zatim Mare Šupukova (r. oko 1680.), zacijelo njihova strina, sa svojim sinom Matom (r. oko 1705.) i kćerju Lucijom (r. oko 1701.). Poslije toga je, u nedostatku stare slimenske matične knjige, moguće pratiti samo Stipanovu lozu. Spomenimo još da su slimenski Šupuci g. 1799. živjeli podijeljeni u četiri kuće, a ukupno ih je tada bilo 16.

Iz samog teksta jasno je da je sve to izneseno ne kao siguran zaključak nego radna pretpostavka na razini određene vjerojatnosti. Međutim, dovoljan je bio samo jedan naknadno pronađeni siguran podatak da ta pretpostavka, što se ono kaže, odmah padne u vodu. Slimenski je župnik don Ivan Jerčić, naime, 17. veljače 1832. zatražio od Biskupskoga ordinarijata oprost od zapreke srodstva za ženidbu „Jure sina pokojnoga Mije

Petkovića rečenoga Šupuka, koji ima godina 37“ i Ane Ćoko Antine kojoj je godina 26.* Slimenski Šupuci su, dakle, odvjetak vrlo staroga slimenskoga plemena Petkovića, od kojega su rodoslovnim granjanjem poslije nastala nova prezimena kao što su: Tadići, Orlovići (Orli) i niz drugih. Njihovo je staro sjedište, po svemu sudeći, na slimenskomu Ćudanu. Sam naziv toga lokaliteta je vrlo zanimljiv i zacijelo vrlo star. Dakako, da se u svezi s tim ovdje ne možemo upuštati u razna zanimljiva onomastička i etimološka istraživanja, pa tako ni o izvornom značenju riječi „šupuk“ kao pojma. To prepustamo drugima.

Potpisani se je otkriću stvarne veze roda slimenskih Šupuka s Petkovićima i mogućnošću revizije svoje nekadašnje labave pretpostavke iskreno obveselio. Nijedna znanost ne može napredovati bez postavljanja različitih pretpostavki, ispitivanja različitih mogućih rješenja, a odlučuju na kraju samo sigurno utvrđene činjenice.

Don Slavko Kovačić

* Nadbiskupski arhiv Split, S-M, Spisi g, 1832. br. 385.

Prof. Nada Vukasović, rođena Terzić, supruga najvjernijega suradnika lista ZRO, našega prof. dr. sc. Ante Vukasovića (1930. – 2016.)

Nakon duge i teške bolesti umrla je u Zagrebu, u 86. godini života prof. hrvatskoga jezika i književnosti Nada Vukasović. Rodila se u Orahovcu (Republika Kosovo) 3. svibnja 1930., a umrla u Zagrebu 1. ožujka 2016. Neposredno pred Drugi svjetski rat njezini roditelji Hrvati s obitelji bježe u Bosanski Novi, a nakon krvavog srpskog ustanka u tomu kraju ponovno bježe u Sisak. U Sisku je Nada završila osmorazrednu realnu gimnaziju i škol. god. 1948./49. maturirala. Slijedeće godine upisala je studijsku grupu narodni jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon smrti majke odlazi u majčino rodno selo Slime kod

Omiša. Tu je upoznala studenta pedagogije Antu Vukasovića, družili su se i zavoljeli. Ta ljubav je odredila njezin svekoliki životni put i djelovanje.

Zaposlila se kao apsolvent u Osmogodišnjoj školi Podlabin u Istri i radila od 1953.-1956. Diplomirala je 17. rujna 1956. Njezin zaručnik Ante Vukasović bio je tada prof. Učiteljske škole u Osijeku. Došla je k njemu te je 22. rujna 1956. stupila s njim u brak i u braku, kao dobra supruga, majka i baka, ostala do kraja života. U glavnom gradu Slavonije mladi bračni par je dobio djecu kćerku Jadranku 1958. i sina Domagoja 1959. godine. U Ekonomskoj školi u Osijeku Nada je radila sedam godina.

Od 1963. do umirovljenja 1984. godine radila je u Školi za opće obrazovanje radnika i u Narodnom sveučilištu grada Zagreba u Zagrebu. O njezinoj profesorskoj i kulturnoj djelatnosti u Zagrebu njena kolegica Ksenija Štefanac kazuje: „Bilo je to vrlo plodno razdoblje. Provele smo ga zajedno kao dobre prijateljice. U bolnim trenutcima doživljaja smrti drage pokojnice, želim spomenuti neke njezine posebne vrline. Najveći broj Nadinih učenika dolazio je iz siromašnih dijelova bivše države da u velikom gradu nađu posao i osiguraju sebi i svojoj obitelji bolji život. Zagreb je za njih bio veliki grad o kojem skoro ništa nisu znali i teško su se u njemu snalazili. Radi toga na inicijativu direktora nekoliko nastavnika dobilo je zadaću napraviti plan kako upoznati polaznike sa znamenitostima i poviješću Zagreba, gdje ih treba odvesti i što im pokazati. Nada je bila jedan od istaknutih članova te skupine i vrlo djelatna u realizaciji plana. Polazila je i odgovarajući seminar za voditelje. Nije žalila truda ni slobodnog vremena za vođenje polaznika u gornji grad i pokazivanje im

znamenitosti iz povijesti Zagreba. U ono represivno jugo-komunističko doba posjećivali su kaptol, razgledali drevne kule, zagrebačku prvostolnicu, upoznavali povijesne, kulturne i religijske znamenitosti. Vodila ih je na predstave u kazalište koje su za njih bile primjerene, naročito nastupanje 'Lada', ali i na drame, operete, opere, koncerte. Vodila ih je u Etnografski muzej, na njima zanimljive izložbe u Muzeju za umjetnost i obrt, u Muzej

naivne umjetnosti, u Tehnički muzej na predavanja i druga značajnija događanja. Sve te djelatnosti obavljala je s mnogo entuzijazma i zadovoljstva, jer su rezultati bili izvanredni. Prof. Nada Vukasović bila je uzorni prosvjetni i kulturni djelatnik. (Iz posljednji pozdrav dodati treba vječna joj slava i pokoj vječni daruj joj Gospodine i svijetlost vječna svijetlila njoj.“

K. Štefanac i Redakcija ZRO

RAZGOVOR S MSGR. JUROM BOGDANOM VOJNIM ORDINARIJEM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Svršetkom studenoga prošle godine objavljena je vijest da je papa Franjo, dotadašnjeg rektora Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu **msgr. Juru Bogdana** imenovao vojnim biskupom u Republici Hrvatskoj. Tim povodom napravili smo ovaj razgovor.

Biskup Jure Bogdan rodio se u Donjemu Docu, selu u Omiškoj općini, 9. studenoga 1955. Osmogodišnju školu pohađao je u rodnome mjestu od 1961. do 1969. Kao sjemeništarc Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu završio je klasičnu gimnaziju s maturom u Splitskom sjemeništu (1969.-1973.). Filozofsko-teološki studij završio je u Splitu. Teologiju je diplomirao 1980. godine. Za đakona ga je zareadio splitsko-makarski nadbiskup metropolit msgr. Frane Franić 24. lipnja 1979. Isti mu je nadbiskup podijelio svećenički red u splitskoj prvostolnici 22. lipnja 1980. Svoju Mladu misu slavio

je u Donjem Docu, 6. srpnja 1980. Prva pastoralna zadaća bila mu je služba župnog vikara u Metkoviću, u župi sv. Nikole, od 15. kolovoza 1980. do 15. kolovoza 1984. Od kolovoza 1984. do rujna 1992. bio je duhovnik u Nadbiskupskom sjemeništu u Splitu. Istodobno je bio i član nekih nadbiskupskih vijeća u svojoj nadbiskupiji: potpredsjednik vijeća za mlade, predsjednik vijeća za duhovna zvanja, itd. Obnašao je i službu tajnika Vijeća za sjemeništa pri Biskupskoj konferenciji Jugoslavije. Splitsko-makarski nadbiskup i metropolit msgr. Ante Jurić poslao ga je u jesen 1992. na studij pastoralne teologije na Papinskome lateranskom sveučilištu u Rimu. Magistrirao je u listopadu 1994., a doktorirao je 22. lipnja 1999.

Na prijedlog hrvatskih biskupa, pročelnik Kongregacije za katolički odgoj

kardinal Pio Laghi imenovao je Juru Bogdana 2. prosinca 1996. rektorom Papinskoga hrvatskog Zavoda sv. Jeronima. Službu rektora preuzeo je 25. siječnja 1997. godine. Slijedom imenovanja za rektora Zavoda sv. Jeronima, papin vikar za rimsku biskupiju kardinal Camillo Ruini imenovao je Bogdana rektorom Hrvatske crkve sv. Jeronima u Rimu. Autor je više znanstvenih članaka. Uredio je poznati zbornik radova o Zavodu sv. Jeronima u prigodi proslave stote obljetnice suvremenog Zavoda sv. Jeronima (1901.-2001.). Službu rektora obnašao je kroz 19 godina, za vrijeme trojice papa (sv. Ivan Pavao II., Benedikt XVI. i papa Franjo). Svjedok je i aktivni sudionik u Rimu mnogih važnih događaja iz života sveopće Crkve i Crkve u Domovini. Rimski je postulator kauze blaženoga Miroslava Bulešića.

Za vojnog biskupa **msgr. Jure Bogdan** zaređen je u konkatedralnoj crkvi sv. Petra u Splitu 27. veljače 2016. godine. Glavni zaređitelj bio je splitsko-makarski nadbiskup i metropolit msgr. Marin Barišić, a suzaređitelji zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić i dosadašnji vojni biskup u Hrvatskoj msgr. Juraj Jezerinac.

ZOV: Preuzvišeni, prošla su tri mjeseca otkako ste preuzeli zahtjevnu dužnost vojnog biskupa u Republici Hrvatskoj. Koja je glavna svrha vojne biskupije (vojnog ordinarijata) u Republici Hrvatskoj?

Vojni ordinarijat (Vojna biskupija) u Republici Hrvatskoj ima za svrhu dušobrižništvo katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske. Pod (jurisdikciju) vlast upravljanja Vojnog ordinarijata spadaju: vojnici i pripadnici redarstvenih (policijskih) službi te druge osobe stalno zaposlene u oružanim snagama i redarstvenim službama Republike Hrvatske; članovi njihovih obitelji, tj. bračni drugovi i njihova djeca, pa i ona koja su punoljetna ako žive s roditeljima u istome domu, kao i njihova rodbina i ostale osobe koje s njima dijele isto prebivalište; kadeti vojnih škola i škola redarstvenih službi, kao i oni koji obavljaju službu u vojnim ustanovama ili ustanovama redarstvenih službi; svi vjernici, muškarci i žene, pa bili i članovi neke redovničke ustanove, koji stalno obavljaju službu koju im je povjerio Vojni ordinarij ili im je za nju dao svoju suglasnost.

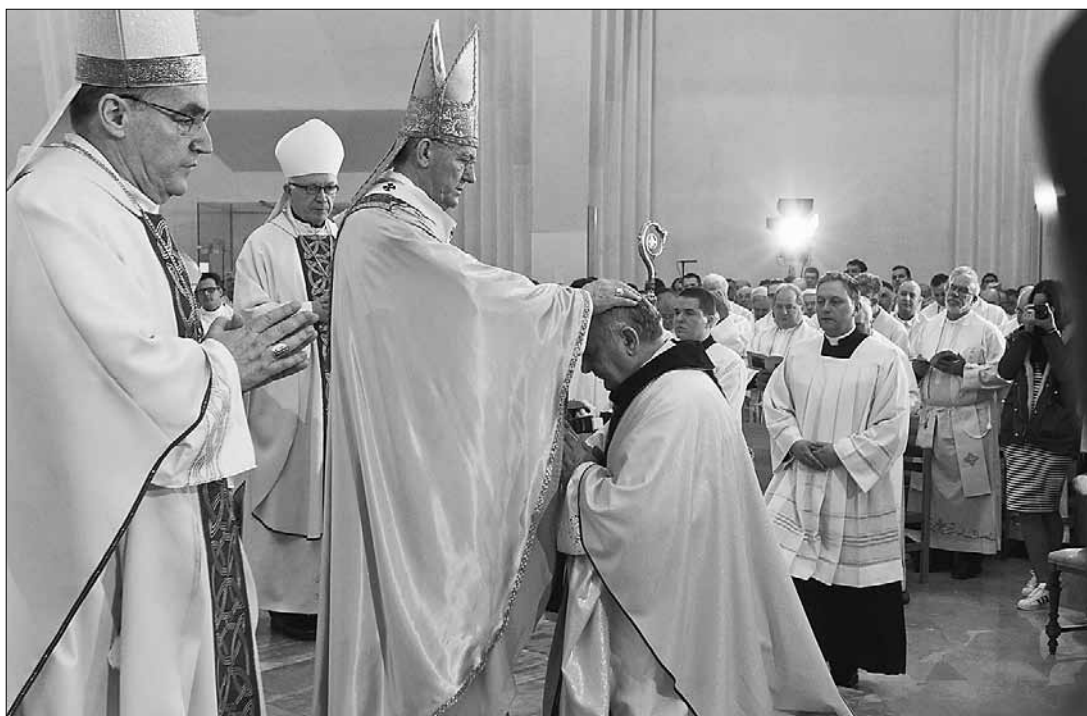
ZOV: Kako se snalazite u novoj, biskupskoj službi?

Služba vojnog biskupa za mene je nešto posve novo. Sredina u kojoj djelujem je nova. Ljudi su novi. Sve mi je

uglavnom novo i svjestan sam da trebam puno učiti, upoznati ljude na terenu, upoznati strukturu vojnog ordinarijata. Moj prethodnik msgr. Juraj Jezerinac sa svojim suradnicima je jako puno učinio. Treba nastaviti dalje. Prva tri mjeseca ove službe su mi ispunjena pozitivnim iskustvom. Susreti s časnicima i dočasniciima, vojnicima, susreti s policijskim djelatnicima na svim razinama, susreti u obadva ministarstva kako obrane tako i unutarnjih poslova odišu otvorenošću, raspoloženjem za suradnju i dijalog. To me jako veseli. Vidim koliko je naš vojnik i policajac otvoren duhovnim vrijednostima, koliko ih traži. Dakako da nema crno bijele tehnike i da nije sve idealno.

ZOV: Proteklih gotovo 20 godina bili ste na čelu Papinskoga hrvatskoga zavoda sv. Jeronima u Rimu, ustanove koja se brine za hrvatske svećenike koji se tamo nalaze na školovanju. Sada, u novoj službi povjereno Vam je dušobrižništvo za hrvatske vojnike i policajce, te njihove obitelji, bez obzira gdje se nalaze, diljem Hrvatske ili u nekoj međunarodnoj misiji daleko od domovine. Može li u takvim okolnostima svaki vjernik ili vjernica hrvatske vojne biskupije imati pastoralnu skrb i duhovnu potporu?

Jurisdikcija – vlast vojnog biskupa je vlastita, ali i skupna s vlašću mjesnog biskupa jer osobe vojnog ordinarijata i dalje žive na području pojedinih župa, čiji su članovi i dalje, već i zbog boravišta. Iz toga proizlazi da područja i mjesta rezervirana za vojnike spadaju, u prvom redu, pod vlast upravljanja vojnog ordinarijata; u drugom redu potpadaju pod jurisdikciju dijecezanskoga biskupa, tj. svaki put kad nedostaju vojni ordinarij i njegovi kapelani. U tom slučaju bilo dijecezanski

biskup, bilo župnik, djeluju po vlastitom pravu“ (SMC čl. V). Ustrojstvo vojnog ordinarijata u svome startu podrazumijeva da zbog specifičnosti ove biskupije ne može vojni ordinarij sa svojim kapelanima u potpunosti sve „pastoralno pokriti“. Vjernici su u tome slučaju pastoralno zbrinuti od mjesnog dijecezanskog ordinarija.

ZOV: Biskupom ste postali u Godini milosrđa. Što to osobno za Vas znači?

Ova godina mi posvećuje ono što već znademo, ali nikada dovoljno: Božju ljubav i dobrotu prema čovjeku. Kao biskup trebam biti instrument – produžena ruka Božje dobrote, milosrđa i ljubavi u ovome svijetu.

ZOV: Potječete iz našeg susjedstva, župe Donji Dolac u drevnim Poljicima. To je župa i kraj koji su Crkvi i Domo-vini podarili veliki broj poznatih i pri-

znatih ljudi, među njima i dosta uglednih svećenika, profesora, dekana. Pa i sami ste drugi biskup iz svoje rodne župe. Koliko je taj maleni dio kamenitog zamosorja iz kojeg ste niknuli utjecao na Vas, Vaš životni poziv i shvaćanje života uopće?

Nikada dovoljno ne mogu biti zahvalan Bogu za sve što sam od njega primio u mome Docu. Živu vjeru mojih pokojnih roditelja, odgoj u kršćanskoj vjeri, radne navike kroz rad u polju i uopće u kućnom domaćinstvu, život u skromnosti, svijest o crkvenoj pripadnosti, svijest o nacionalnoj pripadnosti.... Nemoguće je jednostavno nabrojiti sve što sam primio u obiteljskome gnijezdu u Donjemu Docu. Na to sam ponosan i trajno Bogu zahvalan.

ZOV: Osim poznanstva sa kućičkim župnikom i omiškim dekanom don Ljubom Bodrožićem, da li Vas još neki

Ljudi, sjećanja ili događaji vežu za župu Kučiće?

Koliko se sjećam prvi put sam bio u Kučićima na sprovodu don Anti Tomaševiću. I poslije toga sam dolazio nekoliko puta u Kučiće, slavio sv. misu, pohađio župnika. Posljednje 24 godine (1992. - 2016.) proveo sam u Rimu pa je razumljivo da nisam mogao dolaziti u Vaše lijepo mjesto i župu. Od Vaših svećenika iz Kučića, kako župnika tako i onih koji su rodom iz Kučića, te intelektualaca, profesora i drugih Kučićana s kojima sam se kroz život susretao, posebice ističem velezaslužnoga svećenika i profesora don Slavka Kovačića. Razumljivo je da je nezahvalno nabrajati sve osobe jer uvijek postoji opasnost da kojega izostavim. Kad god sam susreo nekoga iz Kučića, uvijek sam imao dojam da su to ljudi uglađenog ponašanja, čestiti, radni, dobri vjernici, dobri rodoljubi, poštjeni.

ZOV: U ovoj prilici ne mogu ne spomenuti naš susret kojeg se jako dobro sjećam. Bilo je to jubilarne 2000. godine kada sam s grupom studenata iz Splita hodočastio u Rim. U toj prigodi posjetili smo Papinski hrvatski Zavod sv. Jeronima gdje ste nam bili ljubazan domaćin. Nakon što ste nas upoznali s najvažnijim činjenicama o Zavodu kojem ste bili rektor, opustili smo se uz srdačan razgovor. Željeli ste znati što studiramo, odakle dolazimo, kakvi su nam dojmovi iz Rima i sl. Mene ste upitali: „A odakle si ti?“. „A blizu Omiša“ - odgovorio sam Vam. „A odakle blizu Omiša?“ - inzistirali ste na preciznom odgovoru. „Iz Kučića!“ - odgovorih pomalo posramljeno. „Pa tako reci, ne srami se reći odakle si, a ja sam iz Docca“ – rekli ste mi uz smijeh. Mislite li i danas da se ne tre-

bamo sramiti svojih korijena, kulture, nasljeđa, baštine...

Bože sačuvaj da se stidimo svojih korijena, kulture, podrijetla. Providnost nas je postavila na ove prostore gdje jesmo i nije slučajno da smo rođeni tu i u ovo vrijeme. Što god sam stariji i što god više „hodam“ po svijetu, Bogu sam zahvalan na svome hrvatskome podrijetlu i korijenima. Kučiće i Donji Dolac, kao i sva naša mjesta u okolici, duboko su prožeta kršćanskim duhom, zdravim razmišljanjem, pristupom životu, vrednotama.... Naš zavičaj je skroman, siromašan i od rođenja do smrti sve naše obitelji bore se za život. Uz solidan kršćanski odgoj u našim seoskim sredinama, zdrav pristup životu i radu, naš čovjek uspostavlja zdravu ravnotežu i odnos prema sebi, drugima i uopće prema životu. Kad bih se stotinu puta rodio i da mogu birati gdje se roditi, ne bih izabrao ni drugu državu, ni narod, ni mjesto. Jedino s ovim iskustvom kojeg imam bolje bi se pripremao za život i sve izazove koje on u sebi nosi. Najgore što nam se može dogoditi je misliti da je drugdje bolje, i da se sretnije živi.... Malodušje je opasno i nije dobro. Hrvatska je lijepa i bogata zemlja za sve strance. To sam čuo mnoštvo puta u inozemstvu. Ako li ju mi zapustimo i ne daj Bože napustimo, doći će neki drugi ljudi, koji će ju zaposjesti i uživati za sebe. Sigurno je da ju moramo bolje urediti, poboljšati standard, ali Bože sačuvaj da bismo dirali u vrednote koje imamo, kulturu i naš kršćanski svjetonazor...

ZOV: Preuzvišeni, na kraju ovog razgovora ima li nešto što nismo spomenuli, a Vi bi željeli istaknuti. Želite li župljanima župe Kučiće i svim čitateljima lista „Zov rodnih ognjišta“ uputiti neku poruku? - Ljubite Boga i hrvatsku

Domovinu. Ne samo riječju nego čestitošću i djelima.

Oče biskupe Jure, bilo mi je čast i zadovoljstvo razgovarati s Vama, najiskrenije Vam hvala što ste pristali na ovaj razgovor, također ovim putem zahvaljujem i župniku don Ljubi Bodrožiću koji nam je bio posrednik u ovom ugodnom i poučnom razgovoru. U svoje ime i ime ured-

ništva kućićkog župnog lista želim Vam svako dobro, a po svetom Juri Vašem i poljičkom zaštitniku zazivam zagovor kod svemogućeg Boga u vršenju Vaše biskupske i pastirske službe. Neka Vas Svemogući Bog poživi i blagoslovi.

Razgovor vodio: Ćiril Tomasović
Kućiće, u svibnju 2016.

Knjiga prof. dr. Ante Vukasovića o istaknutim hrvatskim pedagozima

Svršetkom prošle godine objavljena je u izdanju Školske knjige pod gornjim naslovom knjiga našega Ante Vukasovića, koja sadrži životopise i analize djela sedam hrvatskih pedagoga koji su, svaki u svoje doba, djelovali od sredine 19. st. pa sve do 80-ih godina 20. st., a to su Ivan Filipović, Vjekoslav Koščević, Stjepan Matičević, Pavao Vuk-Pavlović, Stjepan Pataki, Zlatko Pregrad i Pero Šimleša.

Ovdje najprije prenosimo dio uvoda u tu knjigu iz pera urednika dr. Vladimira Strugara, koji kaže:

„Autor opisuje organiziranje i usavršavanje hrvatskoga učiteljstva i razvitak pedagogije na Sveučilištu u Zagrebu, upozoravajući na dvije skupine pedagoga o kojima piše te ih smješta u hrvatsku pedagošku i društvenu stvarnost.

Djelo prof. dr. sc. Ante Vukasovića prvo je djelo iz povijesti pedagogije posvećeno istaknutim hrvatskim pedagozima napisano u samostalnoj Hrvatskoj. Ta mu činjenica već daje važno mjesto u hrvatskoj pedagoškoj literaturi. Međutim,

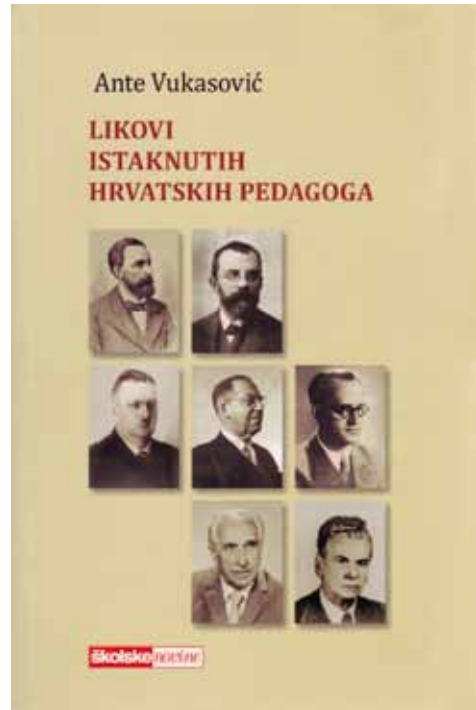
knjiga je posebna što upućuje na nacionalnu potrebu uvažavanja pozitivne hrvatske pedagoške baštine, na odgojno-vrijednosnu tradiciju koju su stvarali uzorni hrvatski pedagozi, a koja je bila u nekim vremenima hrvatske povijesti prešućivana i zanemarivana. Knjiga će značajno popuniti spoznaje povijesti pedagogije u Hrvatskoj o pedagozima i njihovim djelima koji su teorijski i praktično utjecali na razvoj pedagogije, njezinu autonomiju te povijest pedagogije i školstva.“

Jedan od recezenata, *dr. sc. Josip Markovac*, kaže: „Svojim sadržajem monografija profesora Ante Vukasovića bit će korisno i zanimljivo štivo širokom krugu čitatelja, osobito studentima pedagogije, učiteljima, profesorima i svima onima koji se na bilo koji drugi način bave odgojem i obrazovanjem mlade generacije. Uvjeren sam da će monografija naći dostojno mjesto u svim knjižnicama naših škola i fakulteta koji odgajaju, obrazuju i osposobljavaju buduće učitelje svih vrsta škola. Pisana je jasnim i razgovijetnim jezikom, stilom pedagoškoga pis-

ca kakvim se A. Vukasović već predstavio hrvatskoj pedagoškoj javnosti.

Drugi istaknuti pedagog, *prof. dr. sc. Vlatko Previšić*, služi se ovim riječima: „Knjiga Ante Vukasovića svakako je dobrodošla i potrebna. Naša je povijest pedagogije, na veliku žalost, u priličnoj zapuštenosti i zanemarenosti. Na pet Odsjeka za pedagogiju gdje se ona studira i poučava apsolutno je nedostatno njezino znanstveno istraživanje. ... Stoga, znajući da je danas teško broditi u otvorenom svjetskom globaliziranom „ludilu“, a da će u budućnosti biti još i teže, svesrdno preporučujem objavljivanje ove monografije jer će ona sigurno višestruko koristiti svim pedagoškim djelatnicima u odgoju i obrazovanju, a osobito studentima pedagogije te studentima učiteljskih i odgojiteljskih studija u Hrvatskoj.“

Treći recenzent, *prof. dr. sc. Valentin Puževski* ističe: „Pred nama je ostvarivanje nevjerojatno vrijedne ideje i zadaće da se objavi monografija o značajnim ličnostima hrvatske pedagogije i školstva. Osmišljeno i znanstveno pregledno u knjizi se iznose podatci o djelovanju odabranih stvaralaca nacionalne pedagogije u Hrvata. Nije prevelik broj tih velikana, stoga vrijedi poznavati njihovo djelovanje i one posebnosti na kojima se i zasniva naša pedagogija. Sve opisane ličnosti svojim su djelo-

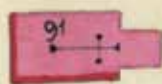

vanjem uistinu nezamjenjiv dio naše pedagoške baštine, a ona je značajni čimbenik nacionalne opstojnosti.“

Nama Kučićanima ne ostaje drugo nego od srca čestitati autoru i ne samo zato što je on „naše gore list“ pa se s njim i njegovim djelom ponosimo nego i još više, što je izlaženje našega Zova s pravim oduševljenjem od početka pratio i u njemu objavio ravno četrdeset stručnih priloga pedagoške naravi, vrlo korisnih čitateljima, prije svega mladima i njihovim roditeljima.

Don Slavko Kovačić

DAROVATELJ ZA ŽUPNI LIST:
Stipe Topić Ilijin (Kanada) - 100 CAD

S. Luca

*Crkva Sv. Luke: stanje prije produženja i dodavanja pokrajnih kapela
koncem 19. stoljeća. Crteži na mapama austrijskoga katastra iz 1835. godine
(zemljišne čestite i čestice zgrada)*

